

Sara Valta

Visuaalinen tarinankerronta taitossa

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Medianomi
Viestinnän koulutusohjelma
Opinnäytetyö
12.10.2016

Tekijä	Sara Valta
Otsikko	Visuaalinen tarinankerronta taitossa
Sivumäärä	87 sivua + 0 liitettä
Aika	12.10.2016
Tutkinto	Medianomi (AMK)
Koulutusohjelma	Viestintä
Suuntautumisvaihtoehto	Graafinen suunnittelu
Ohjaaja	Lehtori Juha Pohjola

Taitto on kuvista, tekstistä ja muista visuaalisista elementeistä luotu kokonaisuus, jonka tarkoitus on jäsenellä ja välittää tietoa näitä elementtejä käyttäen. Tässä tutkielmassa lähestyn taittoa narratiivin näkökulmasta ja selvitän, miten nämä kaksi liittyvät toisiinsa. Taiton narratiivi eli tarinankerronta välittyy eri tavalla riippuen siitä, miten tekstin, kuvan ja muiden elementtien suhde rakentuu toisiinsa esimerkiksi Gestalt- eli hahmoteorian keinoja käyttäen. Käsittelen tässä tutkielmassa myös narratiivin muita elementtejä kuten draaman kaarta ja tekstin ja kuvan suhdetta.

Toiminnallisessa osuudessa käytän aikaisemmin tekemääni taittoa, josta teen kaksi uutta versiota tutkielmani pohjalta. Toinen taitto käyttää Gestalt-teoriaa ja toisen kuvitusta viestinsä välittämisessä. Yhdessä nämä taitot havainnollistavat narratiivin eri keinoja taitossa.

Lopputuloksena voin todeta, että taiton rakenteessa sen kerronnalliset mahdollisuudet ovat monipuoliset ja liittyvät sekä Gestalt -teoriaan, väriin, kuviin, typografiaan että elementtien asetteluun. Näitten tekijöiden tunteminen on hyödyllistä graafikolle monella tapaa taittoa tehdessä ja auttaa pohtimaan taiton antamaa vaikutelmaa ja viestiä.

Avainsanat taitto, narratiivi, tarinankerronta, Gestalt, graafinen suunnittelu, kuvitus

Author	Sara Valta
Title	Visual Storytelling in Layout
Number of Pages	87 pages + 0 appendices
Date	12th October, 2016
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Media
Specialisation option	Graphic Design
Instructor	Juha Pohjola, Senior Lecturer

The layout is a structure made to organize the text, the image and other visual elements. In this thesis, I'll approach the layout from the narrative's perspective and discover how these two relate to each other. The layout's narrative or storytelling comes across differently depending how the text, the image and other visual elements relate to each other. For example, a Gestalt theory explains the reasons behind these relations and how to use them effectively.

In the practical part, I use an old layout I made for a magazine as the basis of the two new ones. One will use the Gestalt -theory and the other illustrations to deliver their message. These layouts demonstrate the theory of visual narrative and show how it's possible to build two very different layouts with a completely different tone by using the same text.

As a result, I can state that the layout's narrative structure is full of possibilities for using Gestalt, image, typography and other visual elements. It is useful for a graphic designer to know about these possibilities when planning what kind of impression to create with their layout.

Keywords layout, narrative, storytelling, Gestalt, graphic design, illustration

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Narratiivin merkitys taitossa	8
2.1 Modernin graafisen suunnittelun historiaa	10
2.2 Draaman kaari	13
2.3 Taiton narratiivi	14
3. Taiton rakenne	15
3.1 Grid	17
3.2 Typografia	20
3.3 Rytmi	24
3.4 Väri	26
3.5 Kuvitus	31
3.6 Tekstin ja kuvan suhde	34
4. Hahmoteoria eli Gestalt	36
4.1 Gestalt-teorian periaatteet	38
4.2 Negatiivinen tila	42
5. Taittoprosessi	43
5.1 Toiminimi Luontosäde	45
5.2 Taittomateriaali	46
5.3 Alkuperäinen taitto	47
5.3.1 Suunnittelu	48
5.3.2 Typografia	49
5.3.3 Lopputulos	50
5.4 Taittokokeilu: Hahmoteoria taitossa	52
5.4.1 Suunnittelu	53
5.4.2 Typografia	54
5.4.3 Gestaltin käyttö	58
5.4.4 Lopputulos	65
5.5 Taittokokeilu: Kuvitus taitossa	67
5.5.1 Suunnittelu	68
5.5.2 Typografia	71
5.5.3 Kuvituksen käyttö	72
5.5.4 Lopputulos	79
6. Yhteenveto	81
Lähteet	83
Kuviolähteet	85

1. Johdanto

Tarinankerronta on ihmisille tyypillinen keino kommunikoida ympäristönsä kanssa. Suuret narratiivit ovat olleet läsnä ihmisten elämää jo aikoina ennen järjestäytyneitä sivilisaatiota tai kirjoitettua kieltä. Kirjakielen luomisen myötä tarinat ovat muodostuneet kulmakiviksi kokonaisille uskomusjärjestelmille ja kansakunnille. Ne ovat myös tärkeä osa visuaalista kulttuuriamme, joka ympäröi meitä joka päivä. Mainokset, uutiset, kirjat ja elokuvat pursuavat tarinoita. Tärkeässä roolissa on myös katsoja itse, joka luo nämä merkitykset eikä aina vain ole pelkästään passiivisena vastaanottajana. Ihmisen mieli on lopulta se, joka antaa nähdylle merkityksen. (Shmoop 2016.)

Kaikki, mitä ihminen näkee, on loppujen lopuksi tämän ympäristöstä tuleva havainto, jonka ihmisen mieli käsittelee ja kategorisoi. Merkitysten antaminen abstraktille on arkipäiväistä ja tapahtuu niin huomaamattomasti, että välillä on vaikea hahmottaa, mistä reaktiot tiettyihin kokonaisuuksiin kumpuavat. Tämän tutkielman tapauksessa kyseessä on nimenomaan maailman hahmottaminen visuaalisuuden kannalta. Miksi symmetria herättää meissä rauhoittavan reaktion, mutta liikaa käytettynä muuttuu ikävystyttäväksi. Modernissa taiteessa abstrakti elementti valkoisella pinnalla on äärimmäistä minimalismia, joka kuitenkin silti herättää erilaisia tunnereaktioita. Yksinäinen pieni neliö tai piste suurella valkoisella kankaalla aseteltuna kultaisen leikkauksen mukaisesti herättää ihmisen visuaalisessa mielessä tunteita vaivhkaisesti.

Tässä tutkielmassa aion tarkastella näitä reaktioita taiton yhteydessä graafisen suunnittelijan näkökulmasta. Graafiselle suunnittelijalle hierarkian ja rytmin käyttäminen välineinä viestin kommunikoinnissa on arkipäivää ja pätee lähes kaikkeen valokuvan rakentamisesta nettisivujen suunnitteluun. Tarkoituksena on kuitenkin ensisijaisesti keskittyä taiton elementtien tarinankerrontaan ja purkaa rakenteet taiton hahmottamisen takana.

Tutkielman ensimmäisissä luvuissa esittelen, mitä tässä yhteydessä tarinankerronnalla ja narratiivilla tarkoitetaan. Aluksi käsitellään termistöä sekä modernin taiton ja sommittelun historiaa lyhyesti. Luvussa kolme on tarkoitus analysoida taiton rakennetta sekä tekstin, kuvan ja kuvituksen suhdetta tekstiin taitossa. Luku neljä keskittyy näkemisen psykologisempaan puoleen eli Gestalt- tai hahmoteoriaan ja sen sääntöjen hyödyntämiseen taitossa. Luvussa viisi näihin aiheisiin palataan käytännön osion puitteissa. Hyödyntäen Toiminimi Luontosäteelle taitamaani julkaisua esittelen kolme erilaista taittoa: alkuperäisen Tmi Luontosäteen taiton, hahmoteoriaa hyödyntävän taiton sekä kuvitusta hyödyntävän taiton. Nämä kaikki kolme taittoa ovat erilaisia tyyliä ja kertovat erilaista tarinaa, vaikka tekstisisältö onkin sama. Tarkoituksena on kokeilla erilaisia keinoja puhutella lukijaa ja tutkia taitottavan suhdetta taittomateriaaliin.

Koen, että narratiivin merkitystä ei ole aiemmin tarkasteltu taiton yhteydessä. Aluksi itsekkin pidin aihetta hieman erikoisena ja pohdin, onko taitolla ja narratiivilla todella selkeää yhteyttä. Ohjaavan opettajani kannustamana sekä Lasse Rantasen kirjaa *Mistä on hyvät lehdet tehty* luettuani huomasin, että aiheesta on mahdollista kirjoittaa opinnäytetyö. Narratiivi on käsitteenä niin laaja, että sitä voi käyttää hyvin monessa yhteydessä, jopa kuvaamaan taiton rakennetta. Onhan taitossakin draaman kaarensa. Jo ensimmäisenä vuotena sain kuulla varsinkin lehtitaittoa käsittelevillä tunneilla, kuinka taitto tarvitsee enemmän vaihtelua ja selkeän näkemyksen siitä, millaisen tunnelman se pyrkii välittämään. Alku, keskikohta ja loppu ovat olennaisia lehden sisällölle, sillä muuten lukija ei osaisi erottaa juttujen tärkeyttä toisistaan tai sitä mihin kiinnittää huomionsa. Tämä tutkielma kertoo siis taiton narratiivin rakentamisesta taiton peruselementeistä eli typografiasta, gridistä ja kuvasta aina siihen, millainen yhteisvaikutus näillä elementeillä on, kun ne rakennetaan dynaamiseksi taittokokonaisuudeksi.

2. Narratiivin merkitys taitossa

Narratiivi on hyvin laaja käsite ja sille on runsaasti määritelmiä sekä arkisessa, että tieteellisessä yhteydessä. Yksinkertaisuudessaan narratiivi on asioita tai tapahtumia, tässä tapauksessa tekstielementtejä ja kuvia, joiden välille katsoja luo jonkin yhteyden (Lamarque 2004, 394).

Taitolla tässä yhteydessä tarkoitetaan designelementtien järjestelyä tilaan, esimerkiksi aukeamalle, suhteessa toisiinsa. Tarkoituksena tässä asettelussa on luoda esteettisesti miellyttävä kokaisuus, jossa elementit kommunikoivat taiton sisällöstä lukijalle helposti omaksuttavalla tavalla. (Ambrose & Harris 2011, 9–10.)

Kummassakin kuvauksessa elementtien välinen suhde nousee esille. Koska taitossa on kyse elementtien muodostamasta kokonaisuudesta, näiden elementtien välille muodostuu yhteys. Tällainen yhteys kuuluu, kuten aiemmin kuvailin, osaksi narratiivia. Siitä voiko narratiivi syntyä aivan millaisissa tahansa olosuhteissa, voi tosin väitellä. Tässä tutkielmassa nojaan paljon Gestalt- eli hahmoteoriaan, jota aion käsitellä luvussa neljä. Tämän teorian mukaan ihmismieli luo yhteyksiä eri elementtien välille tilassa niiden välisten suhteiden mukaan (Davis 2012, 62–63; Dixon 2013).

Narratiivissa kyse on siis jatkumosta, joka syntyy ihmisen mielessä. Tämä on hyvin laaja määritelmä eikä kerro tämän yhteyden laadusta mitään. Narratiivi tai epävirallisemmin tarinankerronta, voi yleisesti ottaen olla kirjallista, suullista tai visuaalista eli tekstiä,

puhetta, fyysisiä tapahtumia tai erilaisia kuvia sekä sekoituksia näistä kaikista voi käyttää narratiivin luomisessa. Nämä keinot antavat jo selkeämmän kuvan siitä, mitä narratiivi käytännössä on ja määrittelevät sen esitystapaa. Juhana Torkki kuvaa kirjassaan *Tarinan valta* tarinan olevan tapahtumien yhdistelmä, josta katsoja löytää merkitystä (Torkki 2014, 21).

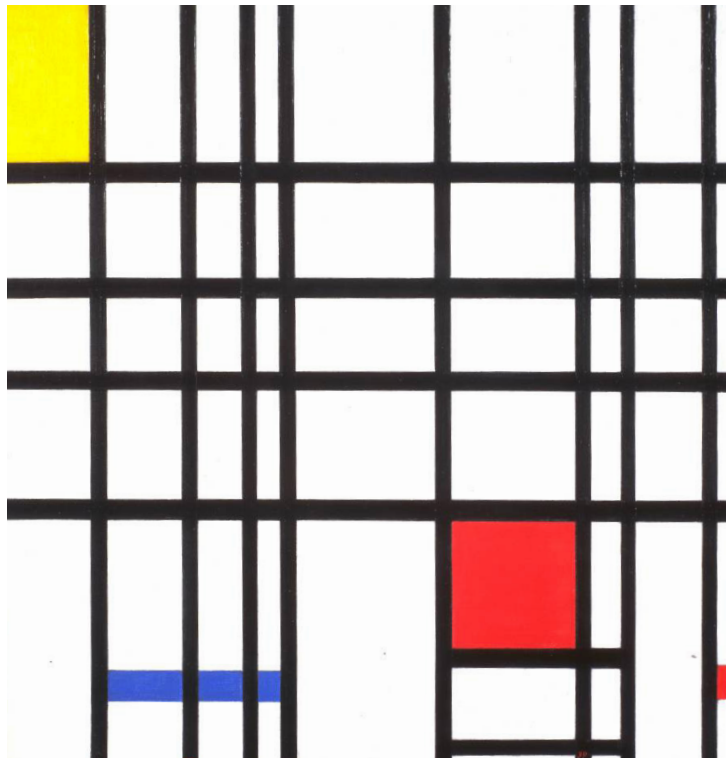
Narratiivin luomisessa on tärkeää pohtia, miten viesti välittyy lukijalle tai katsojalle. Tarinalla pitää olla päämäärä ja konsepti, jonka ympärille sen muut osat rakentuvat niin, että kokonaisuus tukee samaa teemaa. Taitossa nämä osat muodostuvat typografiasta, kuvista, gridistä ja sivuista, joille ne asetellaan ja painetussa lehdessä myös paperin materiaalista. Luvussa kolme näitä taiton elementtejä käsitellään tarkemmin ja pohditaan niiden merkitystä taiton tarinan ja viestin kannalta.

Narratiivi liitetään yleensä aristoteelliseen draamaan, jossa tarinalla on alku, keskikohta ja loppu. Tätä kutsutaan draaman kaareksi. Myös taitto hyödyntää draaman kaarta rakenteissaan. Näin taitosta on mahdollista luoda lukijaa kiehtovampi, kun elementit vaihtelevat ja luovat rytmikkään kokonaisuuden. Sellaiset tekijät kuin kompositio, eli elementtien asettelu pohjalle tai taitossa sivulle, vaikuttavat rytmin syntymiseen. Rytmiiin ja sen luomiseen sekä sivun asetteluun liittyy paljon yleisiä tapoja ja sääntöjä, jotka ovat syntyneet modernin graafisen suunnittelun tuloksena. Seuraavaksi esittelen näiden konventioiden taustaa.

2.1 Modernin graafisen suunnittelun ja taiton taustaa

Abstrakti taide 1900-luvun alussa tutki näkemisen subjektiivisuutta ja leikitteli taiteen rakenteilla. Hollantilaisen De Stijl modernin suuntauksen perustaja Piet Mondrian pyrki tähän teossarjoillaan, jotka hän yksinkertaisesti nimesi "Kompositioiksi". Teokset sisälsivät vain vaaka ja pystyviivoja erilaisissa kompositioissa ja erilaisin päävärien muodostamilla nelikulmioilla. Teoksen tarkoitus on olla kuvaamatta mitään. Modrian itse kuvasi, kuinka hän halusi luoda jotain lähempänä totuutta ja hengellistä muotoa (The Art Story, 2016).

Kuvio 1. Composition with Yellow, Blue and Red, Piet Mondrian 1872–1944 (Tate Modern 2016).

Kuvio 1.

Abstraktin on tarkoitus olla "kuvaamatta mitään". Yksinkertaiselta kuulostava periaate on yllättävän vaikeasti hallittava yksinkertaisesti siitä syystä, että ihmismieli pyrkii luomaan yhteyden elementtien välille, olivat ne miten abstrakteja tahansa (McCloud 1993, 31–32).

Vaikka abstrakti taide ei pyri kuvaamaan mitään, se herättää silti reaktion katsojassa ja asettuu tiettyyn kontekstiin. Ovathan kompositio ja värien käyttö aivan erityisen olennaisia mitä abstraktiin työhön tulee, sillä ne ovat kankaalla olevan työn keskeisimmät osat. Nämä elementit ovat toki läsnä kuvaavassa taiteessakin, mutta abstratissa ja modernissa taiteessa ne pyritään tuomaan esille ja niihin halutaan kiinnittää huomiota omina elementteinään. Esimerkiksi Modrianin Composition with Yellow, Blue and Red kiinnittää huomiota vain muotoon, kompositioon ja väreihin. Näin elementit maalauksen taustalla muuttuvat itse maalaukseksi.

Modernia taidetta voidaan pitää nykyaikaisen graafisen suunnittelun edelläkävijänä, koska sen päämääränä oli purkaa rakenteita kuvan takana ja samalla hämärtää taidekuvan ja käyttökuvan rajaa. Modernin taiteen, futurismin, dadaismin ja konstruktivismin myötä geometrian ja gridien käyttö siirtyi osaksi graafista suunnittelua. (Guity Novin's A History of Graphic Design, 2014.)

Saksa oli modernien suuntausten edelläkävijä. Modernismi ruokki vallankumouksellisen uuden sukupolven halua rikkoa vanhoja asetettuja sääntöjä taiton suunnittelussa. Modrianin Composition with Yellow Blue and Red kaltaisten töiden geometria ja

dynaamisuus synnyttivät haluan käyttää perpektiiviä yhtenä keinona kaksiulotteisen pinnan rikkomiseen. (Guity Novin's A History of Graphic Design, 2014.) Myöhemmin groteskit kirjasintyyppit jatkoivat geometrisen estetiikan perinnettä. Jotkin taitoista olivat hyvin abstrakteja visuaalisten elementtien ja typografian käytössään. Raja

Kuvio 2. Herber Bayer on yksi tärkeimmistä ja tunnetuimmista Modernin graafisen suunnittelun johtohahmoista ja Bauhaus -liikkeen jäsenistä. (Design Is History 2016).

taiteellisen ilmaisun ja viestin välillä oli häilyvä, sillä monia taitoista ei ollut edes tarkoitettu viestimiseen, vaan ne olivat syntyneet taiteellisesta kokeilunhalusta.

Taiteellisen kokeilunhalun jatkuessa heräsi halu myös yleismaailmallisempaan ja funktionalisempaan graafiseen suunnitteluun. Graafinen suunnittelija Jan Tschichold toi suuren yleisön tietoon ajatukset epäsymmetriasta lehtitaitossa ja grid-pohjaisesta taittосуunnittelusta. Hänen julkaisunsa Die Neue Typographie:n saaman suosion myötä lehtisuunnittelu omaksui standardiformaatit papereiden koille. (Samara 2002, 17.)

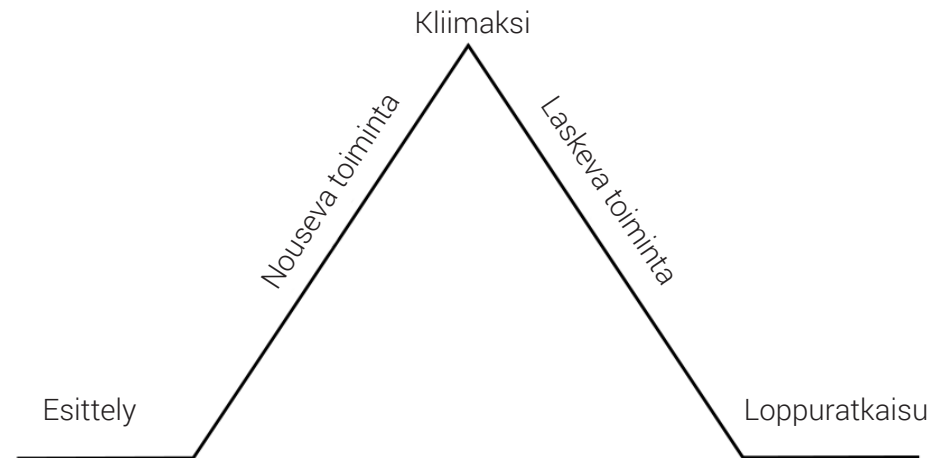
Kuvio 3. Juliste "tsch", Jan Tschichold, 1930 (Heather Shaw Design 2016).

2.2 Draaman kaari

Taiton rakenteen voi samaistaa Aristoteleen kehittämään draaman kaareen. Aristoteles ensimmäisten tunnettujen eurooppalaisten filosofien joukossa tutki kreikkalaista draamaa ja eritteli sen rakenteen alkuun, keskikohtaan ja loppuun. Alussa esitellään premissi eli alkuasetelma, keskikohdassa tapahtuu käänne tai huipentuma ja lopussa on toiminnan lasku (Torkki 2014, 53–55).

Tätä asetelmaa voi hyödyntää pohtimalla, millaisen vaikutelman taiton sisältöllä haluaa antaa ja millainen sen ”juoni” on (Trollbäck nimimerkki dmatriccino 2008). Taiton sisältö riippuu monista seikoista, mutta yleensä ratkaisevaa on asiakkaan toimittama valmis kuva- ja tekstimateriaalista tai asiakkaan toiveiden pohjalta uuden kuvamateriaalien, esimerkiksi graafien tai kuvitusten, luominen. Tällä tavoin taiton ennalta määritelty materiaali ja toimeksiannon tarpeiden pohjalta luotu materiaali elävät ja keskustelevat. Uutta kuvamateriaalia luodessa kannattaa ottaa huomioon, millaisista ratkaisuista taitton dramaattisuus hyötyisi eniten. Esimerkiksi kuvista ei kannata kaikista tehdä taitossa samankokoisia vaihtelevuuden säilyttämiseksi.

Taiton käyttöliittymä tai toisin sanoen perusyksikkö on sivu, joka muodostaa parina aukeaman. Taittoon kuuluvat typografiset elementit kuten otsikot, väliotsikot, ingressi, leipäteksti, anfangit, sivunumerot, kuvatestit ja mahdolliset nostot, sekä kuvat kuten kuvitukset, infograafit ja valokuvat, graafiset elementit kuten viivat, väripalkit ja logot, sekä erikoistehosteet kuten preeklaukset, stanssaukset ja foliointi. Nämä muodostavat kokonaisuuden, joka

Kuvio 4. Draaman kaari (Wikipedia 2016).

kertoo tarinaa koko taiton läpi. (Rantanen 2007, 20; Graafinen 2015.) Alku on yleensä varovaista nostetta ja tulevien tapahtumien pohjustusta, keskikohdassa jännitys on huipussaan ja lopussa tunnelma laskee. Huippuja voi olla useampia. Näissä kohdissa kannattaa käyttää isoja kuvia tai mahdollisesti rikkoa gridiä. Näitä keinoja tulillaan käsittelemään myöhemmin niiden omissa luvuissa.

2.3 Taiton narratiivi

Kuten aiemmin jo mainittiin, narratiivin käsitteellä tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, kun ihminen luo yhteyden mielessään kahden tai useamman tapahtuman tai asian välille (Lamarque 2004, 394).

Yhteyttä jonka ihmismieli luo tapahtumien tai visuaalisten elementtien välille narratiivissa voi verrata tapaan, jolla mieli luo yhteyden visuaalisten elementtien välillä Gestalt-teorian mukaan. Toisiaan lähellä olevat elementit joko yhdistyvät toisiinsa tai luovat kontrastia. Tämä on myös toivottavaa, jotta lehden tai kirjan taitto saisi kiinnostavan rakenteen.

Lehden rakennetta voi verrata tarinaan, jossa luvut ja artikkelit sekä kuvat luovat jännitettä (Rantanen 2007, 66). Samalla tavalla kuin tarinassa tyylilajin ja premissin asettaminen on olennaista lehdessä on olennaista, että kannesta ja sisällysluettelosta saa kuvan siitä, mitä odottaa taitolta ja lehden sisällötä. Otsikoiden ja visuaalisten elementtien koon vaihtelu, tyhjän tilan käyttäminen sekä erilaiset asetelmat taas luovat lehden "tarinalle" rytmiä.

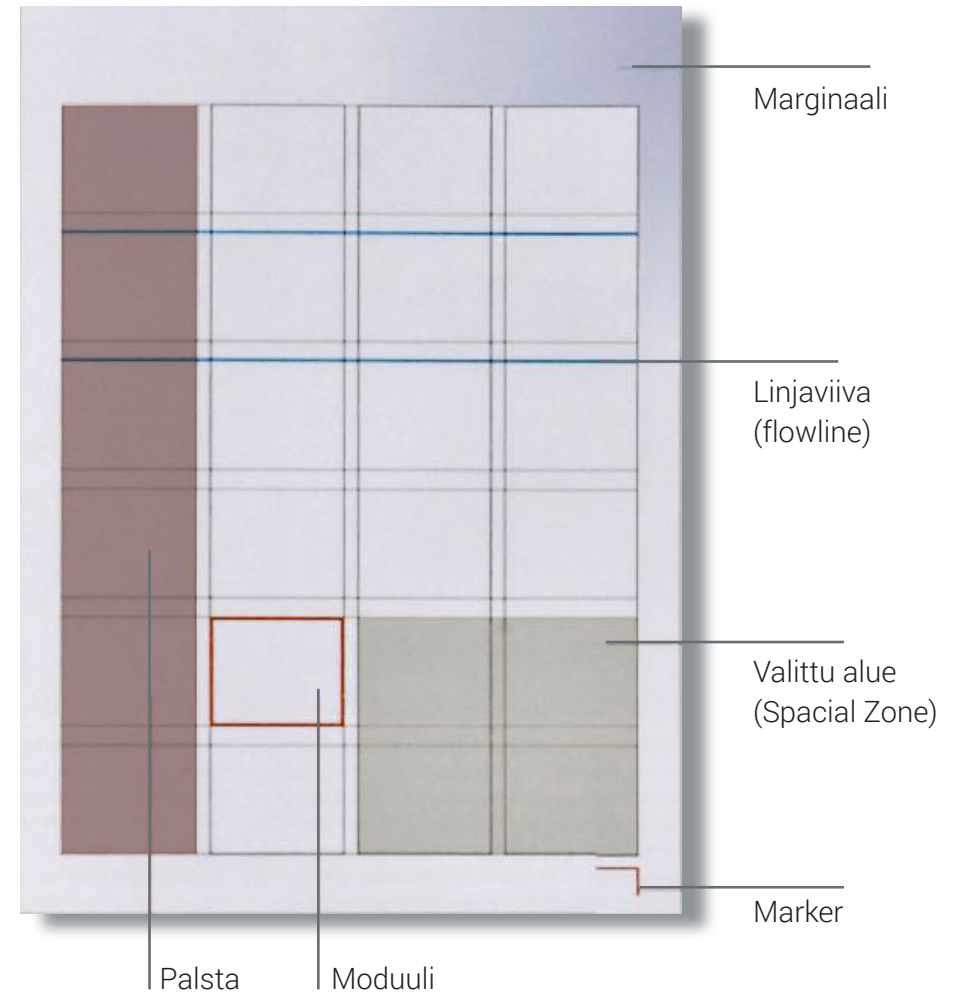
3. Taiton rakenne

Historiaosuudessa esiteltiin taiton historiaa. 1900-luvulla modernin taiteen myötä graafinen suunnittelu kehittyi nykyiseen muotoonsa, sai erilaisia tyyllisiä piirteitä ja siitä tuli kokeilevampaa. Samalla kehittyi myös erilaisia sääntöjä standardisoimaan lehtien rakennetta, kun Jan Tschichold esitteli modernin gridrakenteen suurelle yleisölle.

Tässä osuudessa eritellään taiton rakennetta. Erityisesti tekstiin ja kuvaan liittyvät keinot ovat tärkeitä, sillä ne ovat keskiössä modernissa taitossa. Niitä käytetään yleisesti ja yleensä tietoisesti, kuten taiton taustalla olevaa gridiä sekä tekstin ja kuvan suhdetta. Nämä kaikki vaikuttavat taiton lukemiseen ja sen luomaan vaikutelmaan.

3.1 Grid

Grid on järjestelmä, jonka tarkoitus on esimerkiksi sivulla tai näytöllä jakaa tila yhtäläisiin yksiköihin. Grid toimii kehyksenä tekstien ja kuvien asettelulle ja auttaa pitämään sivulla yllä järjestystä. Tämä auttaa kokonaisuuden rytmittämisessä (Lupton 2004, 113). Gridi rakentuu yleensä marginaaleista, vaakasuorista linjaviivoista (flowline), palstoista, erikoisalueista sekä leikkuumerkeistä ja muista marker-merkeistä (Samara 2002, 25).

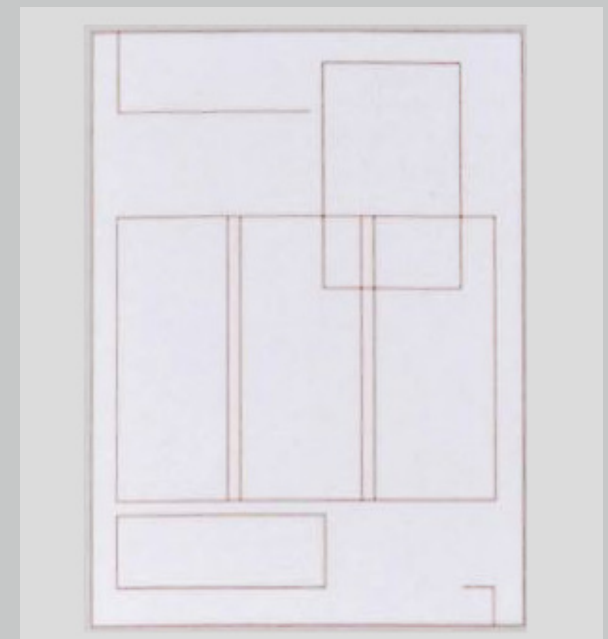
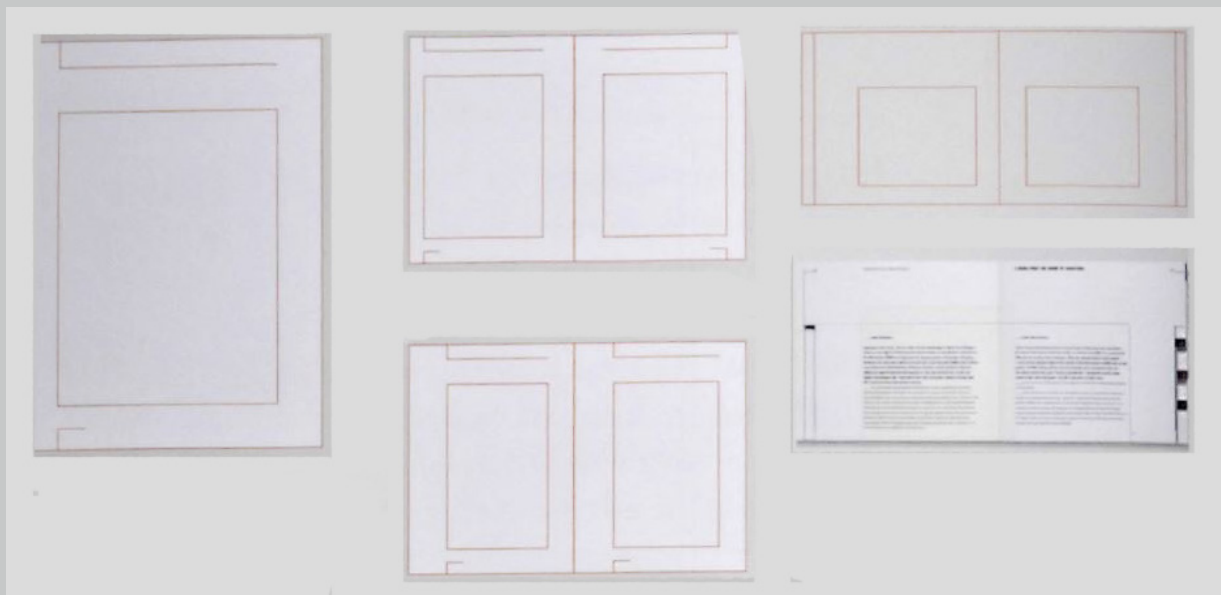
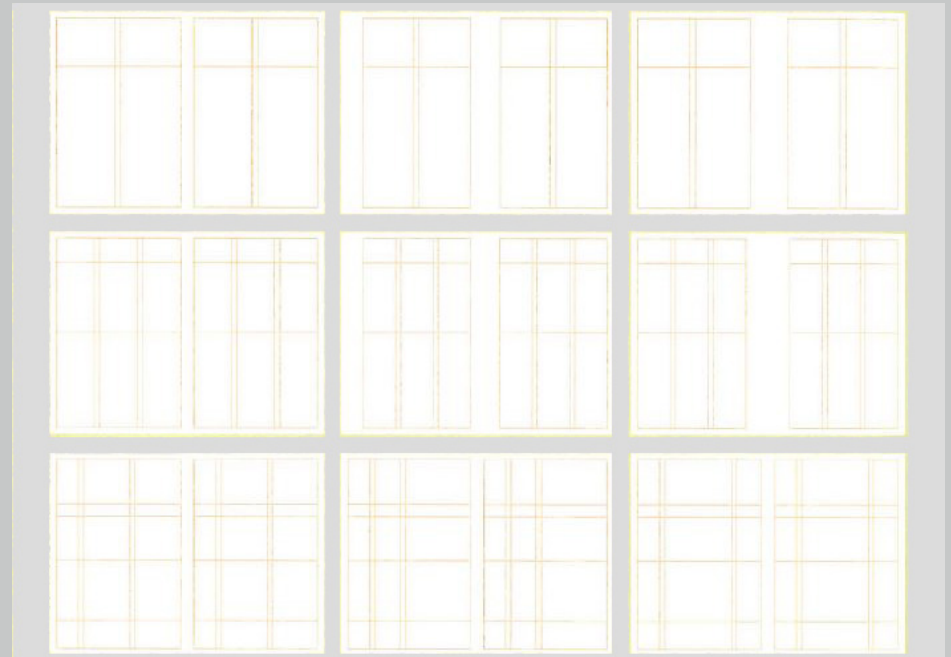
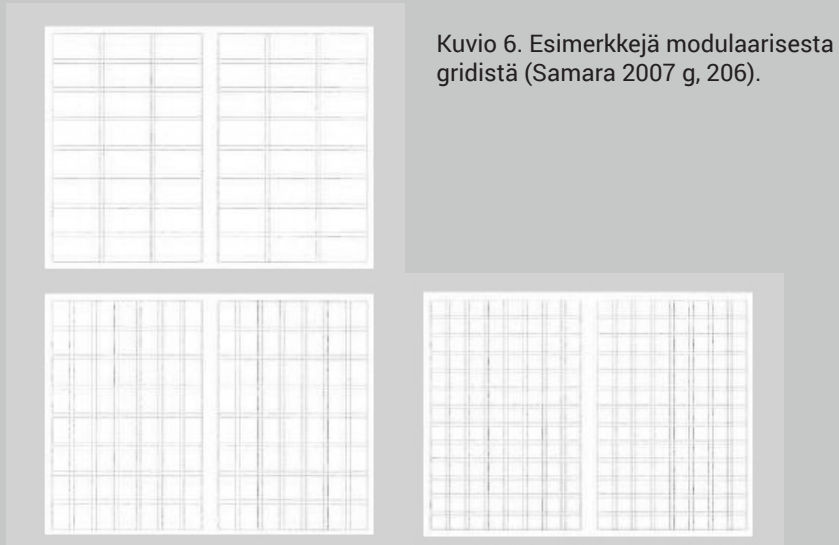
Kuvio 5. Gridin osat (Samara 2002 a, 25).

Lehden tai kirjan taitossa on yleensä paljon visuaalisia elementtejä, kuten tekstiä ja kuvia. Koko lehden läpi kulkeva grid on ihanteellinen työkalu helpottamaan taittajan työtä, sillä silloin suuri määrä informaatiota saa itselleen kehyksen. Näin myös taiton tyyli pysyy yhtenäisenä läpi lehden.

Erilaisia tapoja luoda gridejä on monta ja niiden käyttö vaihtelee taittomateriaalin mukaan. Esimerkkejä näistä gridityypeistä ovat modulaarinen grid (modular grid), manuskripti grid (manuscript grid), columni grid (column grid) ja hierarkkinen grid (hierarchical grid). (Samara 2002, 26–29).

Modulaarinen grid on ihanteellinen taittoa varten, jossa on paljon kuvia ja tekstiä. Modulaarisessa gridissä on nimensä mukaan useita moduuleja eli tila on jaettu useisiin pieniin yksiköihin. Tämä antaa mahdollisuuden asetella teksti ja kuvat mahdollisimman monella tavalla sivulle, niin että palstat eivät rajoita taittoa liikaa ja kokonaisuus antaa tilaa luoville ratkaisuille. Tällaisessa asetelussa on tietysti myös ongelmansa. Mitä kuviin tulee, niitä ei aina voi rajata halutun kokoisiksi, niin että ne istuisivat moduuleihin.

Timothy Samara kuitenkin on itsekin kriittinen gridien hyödyntämistä kohtaan kirjassaan *Making and Breaking the Grid* (Samara 2002, 113). Hän huomauttaa, että mitkään säännöt eivät suoraan tee taitosta hyvää. Jotku graafikot nimenomaan kaihtavat gridejä ja kokevat niiden olevan luovaa työtä rajoittavia. Itse en kallistu liiaksi kumpaankaan suuntaan. Minusta olennaisinta on tietää selkeästi taiton konsepti. Kun tuntee työnsä ja sen materiaalin hyvin tietää, mitä välineitä käyttää ja milloin rikkoa sääntöjä. Gridin rakenne määrittelee taiton kerronnan ja tyylin, mutta taiton sisältö myös rakentaa itse gridiä ja taiton rakennetta.

Kuvio 7. Esimerkki manuskripti gridistä (Samara 2002 c, 26).

Kuvio 9. Esimerkki hierarkisesta gridistä (Samara 2002 b, 26).

3.3 Typografia

Kirjaintyyppin ensimmäinen tehtävä on olla luettava, sillä muuten sen käyttö kommunikoinin välineenä ei olisi ylimalkaan mahdollista. Kirjainvälin ja rivivälin pitää olla sopivan kokoisia, etteivät kirjaimet sekoitu lukuetaisytydellä toisiinsa. Tämä on olennaisinta leipätekstissä, joka on lehden tai kirjan suurin tekstimassa. Luettavuuden merkityksestä voi väitellä, mitä muihin typografisiin elementteihin tulee. Tällaisia ovat otsikko, ingressi, kuvaotsikot, väliotsikot ja nostot. Koska kirjaintyyppi on näiden tapauksessa suurikokoisempaa, luettavuus säilyy, vaikka tekstillä leikittelisi. Näitä elementtejä voi kohdella enemmän kuvina kuin kirjaimina.

Lehden typografiseen rakenteeseen kuuluvat elementit seuraavasti ovat muun muassa otsikko, ingressi, leipäteksti, väliotsikko, anfangi, sivunumerot, kuvateksti ja mahdolliset nostot.

Otsikko aloittaa artikkelin tai luvun ja on typografialtaan erottuvin ja tilaa vievin. Näin lukija todella ymmärtää, että kyseessä on alku kokonaan omalle kokonaisuudelleen. Otsikko on tärkeä avaaja taitolle, sillä se ennakoii millainen tyyli, kohderyhmä sekä aihe taitossa tulee olemaan. (Rantala 2007, 114.)

Ingressi eli alkukappale seuraa yleensä otsikkoa. Ingressin tehtävä on tiivistää, mistä artikkelissa on kysymys tai esitellä aihetta lyhyesti. Koska otsikon on tärkeämpi olla kuvamainen eikä selitellä liikaa ingressi on se, joka valaisee artikkelin sisältöä enemmän. Helppolukuisuus on ingressille olennaista, sillä sen tehtävä on herättää lukijan mielenkiinto. (Rantala 2007, 120.)

Kuvio 10. Typografinen viivasto ja x-korkeus (Itkonen 2003 b, 13). Esimerkkinä päätteellinen kirjaintyyppi Didot.

Väliotsikko erottelee tekstikokonaisuuden eri osioita. Sekä tekstin jäsentelyn, että taiton rytmityksen kannalta, väliotsikko on tärkeä väline rytmin luojana. (Rantala 2007, 124.)

Suurin tekstimassa taitossa muodostuu leipätekstistä. Leipäteksti sisältää kokonaisuudessaan sen, mitä teksti haluaa viestiä ja on siksi hitain lukea kaikesta taiton sisällöstä. Leipäteksti on yleensä varsin pienikokoista, pistekokoa 8–12, joka on pidemmän päälle helpommin luettavaa kuin suurempi kokoinen pistekoko. Pistekoon lisäksi kirjaintyyppi x-korkeus vaikuttaa kirjasimen luettavuuteen sekä kirjaintyyppien yhteensopivuuteen. Taitossa leipätekstiä kannattaa suurina määrinä kohdella kuvan tavoin sitä asetellessa. Varsinkin suunnitteluvaiheessa leipätekstin ajattelu suorakulmioina

auttaa hallitsemaan sen asettelua. Leipätekstin tekstimassan kanssa on olennaista, että sitä kohdellaan kokonaisuutena tai mikäli se on pilkottu modulaarisessa gridissä pienempiin osiin, omana elementtinään. Näin teksti ei katkeile tai hypi liikaa ja näin huononna luettavuutta. (Rantala 2007, 131–132.) Leipätekstin luettavuuteen sekä ulkonäköön vaikuttaa myös palstan asettelu. Palstatyyppejä on neljänlaisia: tasapalsta, keskitetty, oikean reunan liehu ja vasemman reunan liehu. Tasapalsta ja oikean reunan liehu soveltuvat pitkiin teksteihin ja ovat helpoimpia lukea. Palstaan juoksutettaessa pitää kuitenkin tarkistaa, että liehun reuna on tasainen, eikä rakoile likaa. Tämän voi tehdä säätelemällä tavutusta tasapainottamaan palstaa. (Itkonen 2003, 78.) Palstan loppuun ei myöskään saa jäädä yksinäisiä sanoja tai rivejä eli orpoja. Nämä saavat palstan näyttämään rakoilevalta ja siltä kuin se kaatuisi. Lesket ovat taas kappaleen viimeinen riviä, joka on päätynyt seuraavan sivun alkuun. Myös näitä pitää välttää esimerkiksi tavuttamalla lukua niin, että useampia rivejä siirtyy yksinäisen rivin seuraksi. (Itkonen 2003, 90.)

Nostot ovat kiinnostava tapa ohjata lukijan huomiota tekstin sisältöön. Pitkässä tekstissä ne luovat vaihtelua rikkomalla rakennetta, jos kuvia ei ole tarjolla ajamaan samaa asiaa. Nostot kannustavat lukijaa jatkamaan tekstin lukemista, sillä ne ennakoivat, mistä tekstissä tullaan puhumaan. (Rantala 2007, 122.)

Kuvio 11. Kirjaimien osat (Itkonen 2003 a, 14).
Esimerkkinä päätteellinen kirjaintyyppi Didot.

Koko
Kontrasti
Asento

Paksuus
leveys & *Tyyli*

Kuvio 12. Kirjasimien valinnassa huomioitavia tekijöitä kirjasimen koko, kontrasti, paksuus, leveys, asento ja tyyli (Samara 2007 b, 123). Esimerkkinä Book Antiqua ja Roboto.

Anfangia voidaan käyttää kiinnittämään lukijan huomio kappaleen vaihtoon samalla tavalla kuin väliotsikkoa. Tämä suuri alkukirjain toimii tekstipalstan alussa huomion kiintopisteenä. Anfangin asettelu tekstipalstaan vaatii välillä runsaastikin työtä kirjaimesta riippuen, että leipäteksti myötäilisi kirjaimen muotoa. (Rantala 2007, 125.)

Sivunumerot ovat osa taittoa enimmäkseen käytännön syistä. Erityisesti lehdissä tai kirjoissa sivunumerot ovat hyvin tärkeitä, sillä pitkä sisällysluettelo olisi hyödytön ilman sivujen numerointia. Tämä en tarkoita, ettei sivunumeroista voisi tehdä visuaalisesti omaperäisiä, mutta usein se ei ole tarpeellista. (Rantala 2007, 130.)

Kuvateksti on yksi keino herättää lukijan mielenkiintoa. Kuvatekstin ei kuulu selittää kuvan merkitystä uudelleen, vaan enemmän toimia kuvaa tukien ja uteliaisuutta herättäen. (Rantala 2007, 126.)

Samaran mukaan kirjassa *Design Elements, Graphic Style Manual* kirjasintyyppissä on huomioitava kuusi aspektia sitä valitessa: kirjasimen koko, kontrasti, paksuus, leveys, asento ja tyyli kuten kuviossa 12 esiteltiin (Samara 2007, 123). Näiden tekijöiden huomioiminen vaikuttaa kirjasimen herättämään mielikuvaan. Sans-Sherif eli päätteetön kirjasin herättää erilaisen mielikuvan kuin päätteellinen Sherif-kirjasin. Klassinen tapa valitessa typografiaa taitolle onkin yhdistää Sans Serif -kirjaintyyppin Serif-kirjaintyyppin kanssa. Koska Sans Serif on päätteetön ja Serif päätteellinen, nämä kaksi luovat vaihtelevuutta ja saavat eri tekstiosuudet erottumaan toisistaan.

Mitä kirjaintyyppien jaotteluun tulee, suuntauksia on runsaasti. Kirjaintyyppit voi jaotella aikakauden tai tyyliuunnun mukaan, jota se edustaa. Kuten historiaa käsittelevässä luvussa 2.1 mainittiin, 1900-luvun alun abstrakteille suuntauksille erityisesti Saksassa oli todella ominaista käyttää geometrisia Sans Sherif -kirjaintyypppejä tai groteskeja kuten niitä saksankielisissä maissa nimitetään. Jotkut näistä klassisista kirjaintyypeistä ovat kuitenkin hyvin universaaleita ja ovat kestäneet aikaa. Näin ollen nämä kirjaintyyppit ovat aina ajankohtaisia. Kirjaintyyppin taustan tunteminen on kuitenkin aina hyvä, koska näin tietää itse millaisen vaikutelman se luo eri konteksteissa.

3.4 Rytmi

Aikaisemmin luvussa 3.3 otettiin esille typografian valinta ja kirjaintyyppin koko. Tämä on yksi tekijä, joka vaikuttaa taiton elementtien luomaan kokonaisuuteen. Elementit vaihtelevat taitossa suuresta otsikosta leipätekstiin ja pienistä kuvista suuriin kuviin. Yhdessä näiden elementtien vaihtelu luo rytmin. (Rantanen 2007, 180.)

Perusyksikön taiton rytmissä luo sivu. Sivulla taas gridin kehikko määrittää puitteet yksittäisen sivun rytmille. Taitossa tai missä tahansa visuaalisessa työssä elementtien välillä pitää olla eroja, sillä muuten kaikki olisi vain yhtenäistä massaa, josta lukija ei kykenisi hahmottamaan, mihin katse kannattaa keskittää ensimmäiseksi. Taitossa haastavaa on soljuvan rakenteen löytäminen. Huomiota pitää kiinnittää jännitteen nousuihin ja laskuihin sekä yhdellä aukeamalla että koko taittokokonaisuuden suhteen. Rytmien luo jo hyvin pieni visuaalinen elementti, kun se asetetaan tyhjälle pohjalle. Silmä vaistomaisesti hakeutuu kohteeseen, jos se on sivulla yksin. Rytmien rakenne kuitenkin mutkistuu sitä mukaan, kun elementtien määrä lisääntyy sivulla.

Rytmiin vaikuttaa myös kuvien suhde toisiinsa. Asettelulla voi luoda joko staattisen tai dynaamisen komposition riippuen kuvien ja elementtien linjoista. Muutamia yleisiä sääntöjä on todettu sisältyvän kultaiseen leikkaukseen, kolmanneksen sääntöön sekä symmetriaan (Marshall & Meachem 2010, 60–62).

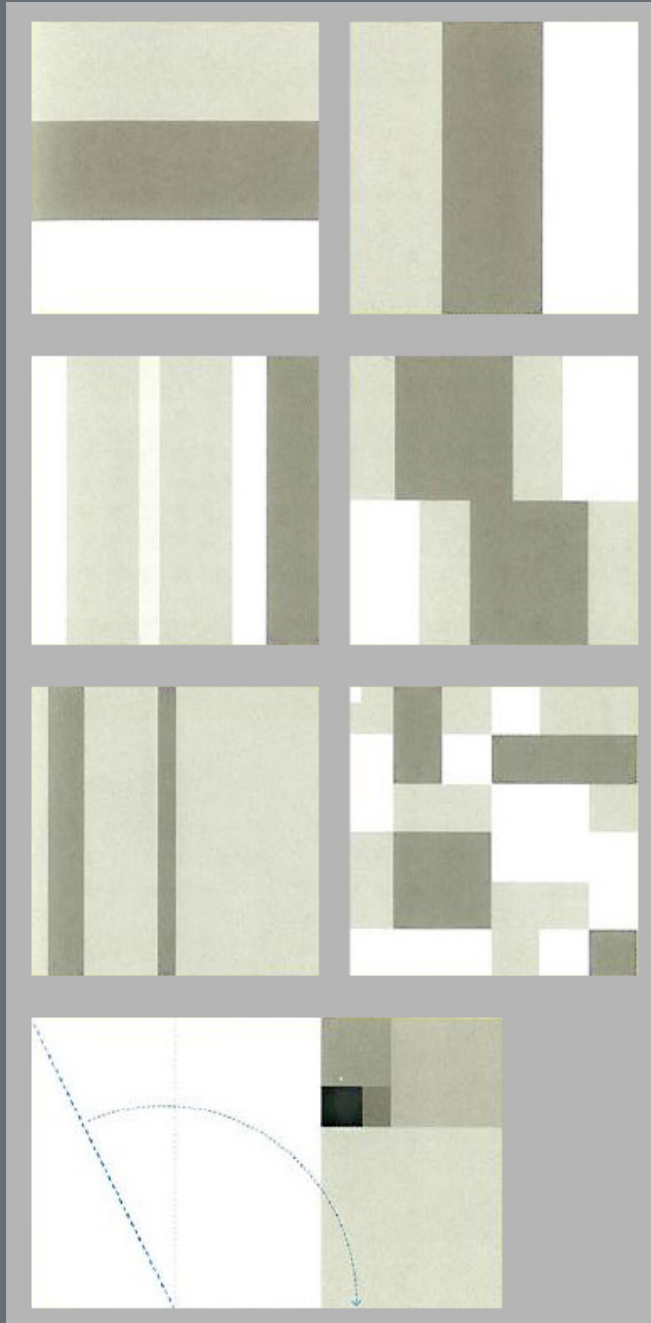
Kolmanneksen säännön mukaan tila jaetaan kolmeen yhtä suureen alueeseen. Elementit asetellaan näin kahden akselin mukaan vaakaa tai pystysuunnassa symmetrisesti (kts. kuvio 14). (Samara 2007, 73.)

Kultaisessa leikkauksessa tila jaetaan neliön ja kulmion avulla osiin. Alkujaan kreikkalaisten veistäjien käyttämässä järjestelmässä neliön ylemmästä vasemmasta kulmasta vedettiin suora linja sen keskikohtaan ja siitä ylöspäin niin, että se on suorassa linjassa neliöön. (Samara 2007, 73.)

Hieman epätavallisempia tapoja luoda tasapainoa ovat matemaattinen ja musikaalinen tapa luoda rytmiä. Musikaalinen tapa (Musical logic) perustuu länsimaalaisen klassisen musiikin intervaleihin. Elementeillä on ennalta valittu koko ja määrä ja näitä rytmitetään uudelleen ja uudelleen. (Samara 2007, 73.)

Kuvio 13. Kultainen leikkaus (Wikipedia 2008).

Kuvio 14. Erilaisia tapoja luoda rytmiä. Ylhäältä alas: Kolmanneksen sääntö, musikaalinen logiikka, matemaattinen logiikka ja kultainen leikkaus (Samara 2007 h, 73).

Matemaattisella (Mathematical logic) tavalla suhteita elementtien välille luodaan valitsemalla sattuman varainen suhde esim. 1:3 5:7. Tämä muistuttaa kolmanneksen sääntöä tai kultaista leikkausta, joskin on matemaattisesti mutkikkaampi. Tässä järjestelmässä elementtien suhteen voi jakaa käyttäen italialaisen matemaatikko Fibonacci'n alkulukuja. Fibonacci'n alkuluvuissa seuraava numero on aina kahden edellisen summa. 1:1:2:3:5:8 ja niin edelleen. (Samara 2007, 73.)

Taitossa jatkuvuuden tuntua eri elementtien välillä voi luoda kontrastilla. Silmän hakeutumista kohteeseen edistävät kontrastin lisäksi se, miten keskitetty kuva on kyseessä.

3.4 Väri

Väri on yksi keino välittää tunnetilaa. Taiton välittämää viestiä muokkaa myös valittu väripaletti. Albert Munsellin väripyörä kuvaa värien suhdetta. Siinä tiivistyvät klassiset säännöt värien suhteista toisiinsa.

Väriteoriassa värin ominaisuuksia mitataan yleensä kahdella akselilla:

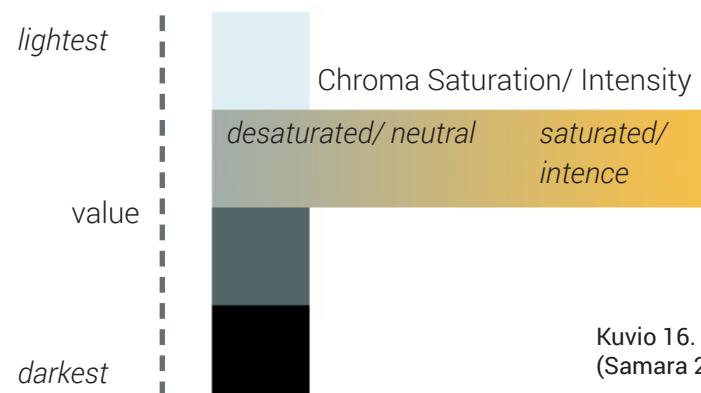
vaaleus ja tummuus (lightness-darkness)

kylläisyys (hue-saturation)

Värin sävy taas on sen paikka väripyörässä (Samara 2007, 92–93).

Kuvio 15. Väriympyrä (Samara 2007 j, 29).

Kuvio 16. Chroma (Samara 2007 a, 29).

Kuvio 17. Eri tapoja erotella värikokonaisuuksien (nimimerkki Humayun Khan 2016).

Vaaleus ja tummuus kuvaavat värin arvoa mustasta valkeaan ja kaikkia vaaleusasteita, jotka se sisältää. Kylläisyys on sama kuin värin kirkkaus.

Näiden peruselementtien jälkeen värin käytöstä on melko vaikea vetää yhtenäisiä johtopäätöksiä. Toinen ääripää sitten on ilmiselvää ainakin länsimaisissa kulttuureissa, joissa tiettyyn väriin liittyvät tietyt kliseet esimerkiksi vihreä on rauhallinen väri ja punainen aggressiivinen. Seikkoja, jotka vaikuttavat taitossa siihen, millaisen viestin väri antaa, on useita. Esimerkiksi värien keskinäinen kontrasti merkitsee taiton rakentamisen kannalta paljon. Kontrasti vaalean ja tumman, kirkkaan ja harmaan välillä luo rytmiä ja tekee kokonaisuudesta dramaattisemman.

Värin valitsemiseen on monia keinoja, mutta kaikki riippuu siitä, millaisen vaikutelman väreillä haluaa antaa. Tietyt värikokonaisuudet luovat enemmän kontrastia kuin toiset, kun taas toiset luovat harmonisemman ja perinteisemmän vaikutelman.

Värikokonaisuuksia voi erotella sen mukaan, miten ne sijoittuvat toisiinsa nähdessä värirympyrässä. Ylhäällä kuvion 17 mukaan vasemmalta oikealle ja ylhäältä alas

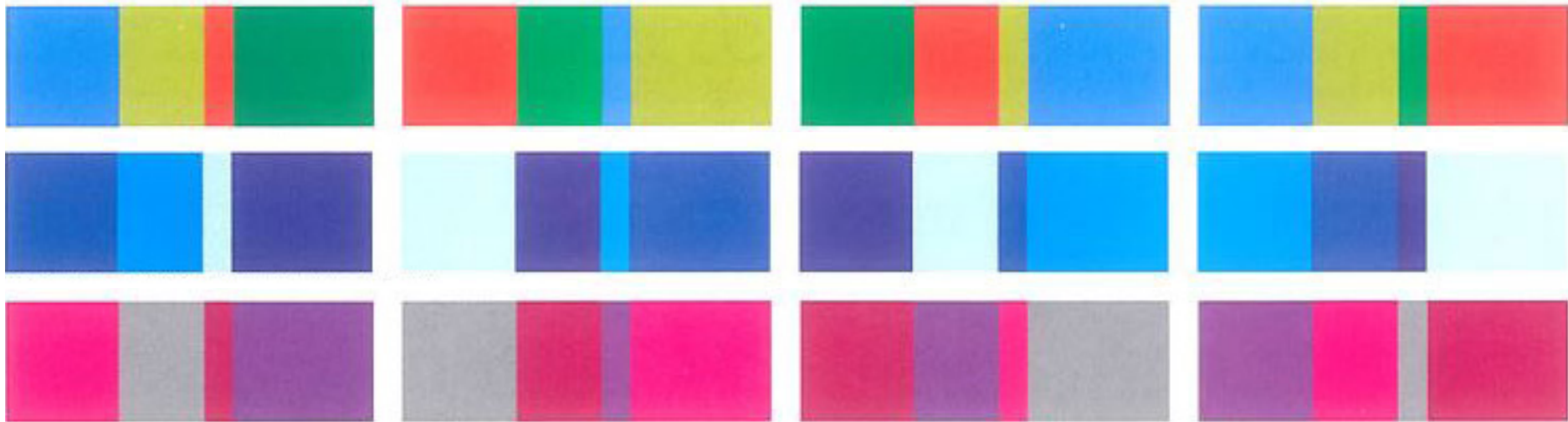
Täydentävät värit (Complementary)

Vierekkäiset värit eli analogiset värit, jotka sijaitsevat värirympyrässä vierekkäin (Analogous)

Kolmiomainen (Triadic)

Jaettu täydentävä (Split-Complementary)

Suorakulmainen (Rectangular)

Kuvio 18. Yhden muuttujan (Single variable systems) mukaan tehty väripaletti (Samara 2007 d, 107).

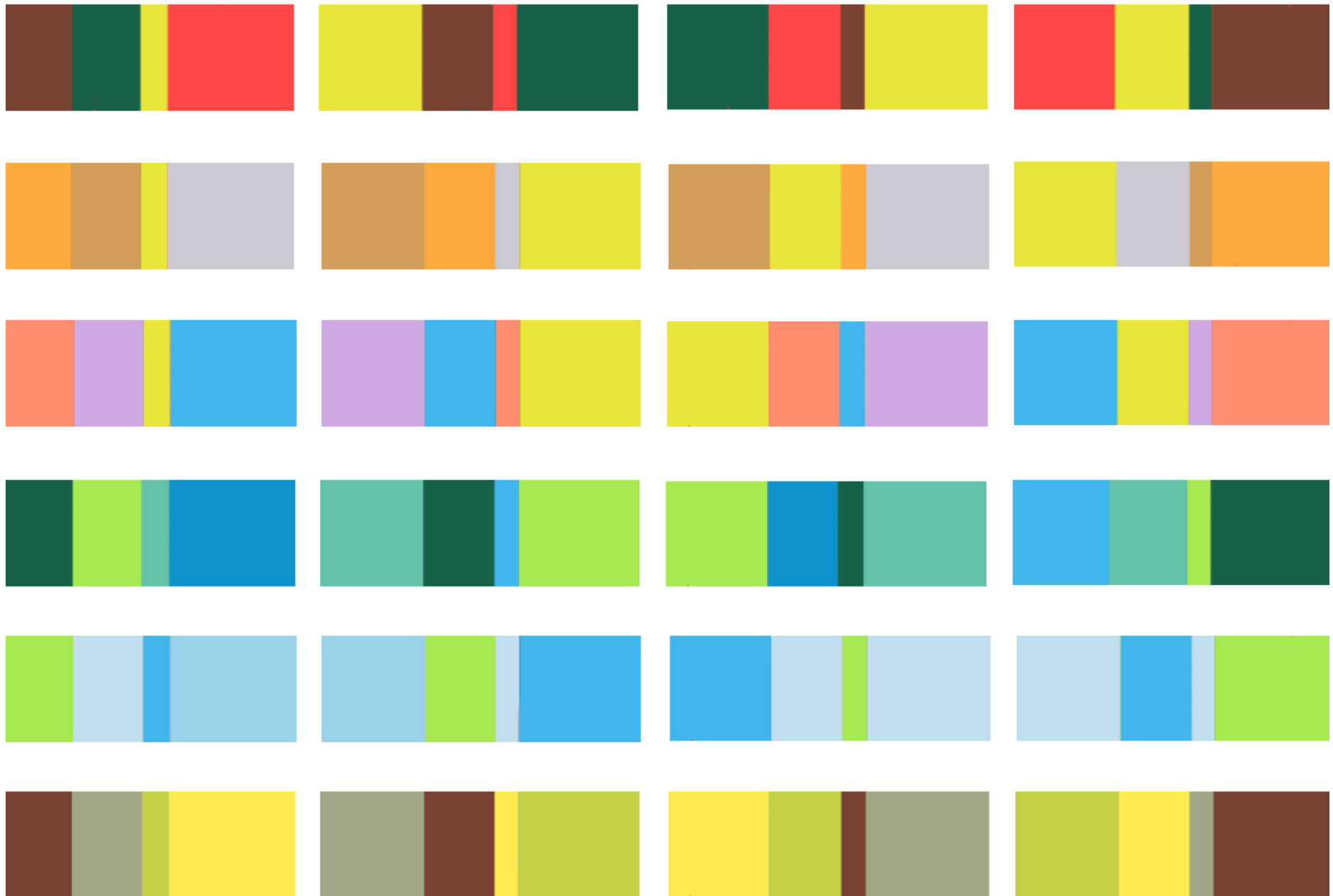

Kuvio 19. Yhden muuttujan mukaan tehty väripaletti mustavalkoisena (Samara 2007 e, 107).

Samara (2007) esittelee erilaisia tapoja suhteuttaa kirkkaampia ja kylläisempiä värejä toisiinsa (Samara 2007, 107).

Kuviossa 18 väripaletin muutoksiin vaikuttaa aina yksi tekijä eli joko kylläisyys, vaaleus-tummuus tai pelkkä sävy. Esimerkiksi ylimmässä rivissä värit ovat kaikki eri sävyisiä, mutta tummuusaste ja kylläisyys ovat lähes samat. Tämä näkyy erityisen selkeästi kun kuvan muuttua harmaasävyiseksi. Kontrasti värien välillä on lähes olematon.

**Yksimuuttuja-
järjestelmä ja
esimerkkejä värien
suhteuttamisesta
toisiinsa määrällisesti
(Samara 2007).**

Kuvio 20. Monimuuttuja-järjestelmä (Multiple variable systems) ja esimerkkejä värien suhteuttamisesta toisiinsa määrällisestä (Samara 2007 f, 107).

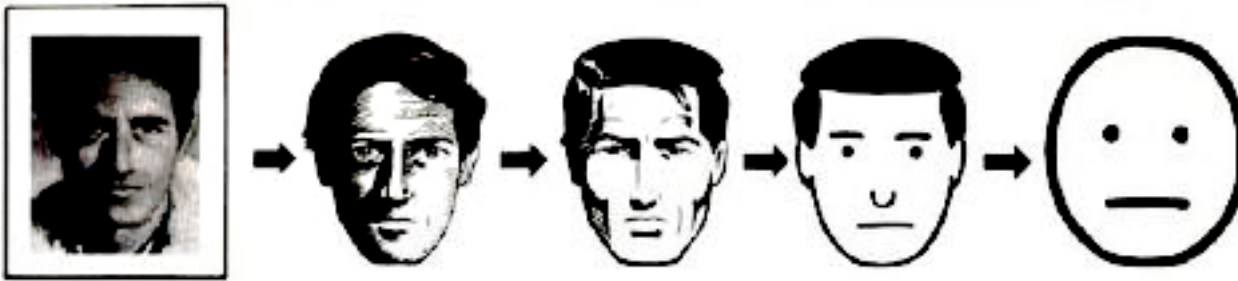
Kuviossa 20 värien eri muuttujia on sekoitettu. Esimerkiksi ylimmässä palkissa on valittu värejä, joiden sävyä ja tummuutta on vaihdeltu.

Värien psykologinen merkitys on myös hyvä huomioida taiton väripalettia luodessa. Vaikka eri merkityksiä väreille on paljon ja yleistäminen on välillä hankalaa, ovat tietyt kliseet jopa hyödyllisiä. Stereotyyppit auttavat viestin välittämisessä ja tunnereaktion herättämisessä ja siksi niitä ei kannata kaihtaa. Poikkeuksien tunteminen tietysti myös auttaa.

Kuvio 21. Värien joitain psykologisia merkityksiä (nimimerkki Humayun Khan 2016).

3.5 Kuvitus

Kuvio 22. Realismista ikoniin (McCloud 1993, 45).

Kuva on monimutkainen yhdistelmä erilaisia tekijöitä. Kompositio, väri sekä ympäristö ja konteksti, johon kuva tulee vaikuttavat kuvan havainnoimiseen ja "lukemiseen". Kuvitus on mainio tapa elävöittää taiton sisältöä ja herättää lukijan mielenkiinto. Kuvitus ei voi olla samankaltainen vain taiton aiheen kanssa, vaan sen pitää asettelullaan ja toteutuksellaan tulla osaksi kokonaisuutta. Kuten mikä tahansa taiton osa, on kuvituksen tuettava kaikkia muita taiton osia. Mikäli tämä onnistuu kuvitusta tehdessä tai sitä valitessa ja sen asettelussa, on lopputulos viestinällisesti mainio. (Samara 2007 166–167.)

Kuvittajan tehtävä on luoda taiton, kirjan, lehden tai muun vastaavan teoksen viestiä visualisoivia elementtejä. Kuvitus ei näin ollen ole vain piirros, vaan vuorovaikutuksen väline lukijan ja taiton välillä. Kuvituksen tekemisessä on olennaista huomioida, miten se on vuorovaikutuksessa taiton muiden elementtien kanssa. Kuvituksen suhdetta työn yhteydessä on hyvä pohtia ja ajatella, millaisen kokonaisuuden haluaa saada aikaan. Tässä on kyse siitä, millainen kuvituksen presentaatio on eli miten se esittää aiheitaan. Presentoiko

kuvitus abstraktisti keskittyen vain kompositioon, väriin ja muotoon vai onko kyseessä esittävä valokuva. Joka tapauksessa kuvitus on aina näiden kahden summa, sillä realistisessakin kuvassa taustalla vaikuttavat samat säännöt kuin mitä abstraktissakin kuvassa. Valokuvakin on lopulta manipuloitavissa tai voi olla lavastettu. (Samara 2007 166–167.)

Mitä kuvituksen tuottamiseen tulee kuvittaminen eroaa taidekuvasta siinä, että sille on määrätty konteksti ja se pyrkii kommunikoimaan tuossa kontekstissa vastaanottajansa kanssa. Vaikka kuvittamisessa ei ole kyse kuvittajan omasta vapaasta ilmaisusta, on kuvittajan oma luovuus ja näkökulma kuitenkin tärkeä elävöittämään tekstin sisältöä. Hyvä kuvittaja osaa tasapainoilla omien luovien ratkaisuidensa, oman tyylinsä ja sen, mitä taitto tarvitsee, välillä.

Se, millaisen tyylin ja välineen valitsee kuvitukseen, vaikuttaa paljon siihen, millainen vaikutelma taitosta tulee. Esimerkiksi alkuperäisessä *Varsinais-Suomen kotilot* -taitossa, jota esittelen myöhemmin luvussa viisi, käytettiin värillisiä valokuvia. Nämä korostivat tekstin

tieteellisyyttä ja pyrkimystä esittää aiheensa vakavasti. Tällaisista aiheista kirjoittaessa sortuu melko helposti yleistyksiin, mutta tietyt yleistyksset myös helpottavat graafikon työskentelyä tässäkin kohtaa, kuten värienkin tapauksessa luvussa 3.4 esitettiin.

Kuvituksen konteksti eli yhteys on sitä olennaisempi, mitä ikonisempi tai abstraktimpi kuvitus on. Yhteydestä riippuen tietynlainen muoto resonoi paremmin jossain taitossa. Esimerkiksi ympyrä voi olla aurinko, pallo tai silmä riippuen yhteydestä, jossa sitä käytetään (Samara 2007 167).

Kuvituksen tyylikeinot voivat vaihdella abstraktista ikoniseen ja realismia tavoittelevaan (McCloud 1993, 45–53). Käytännössä tämä tarkoittaa kuvituksen valitsemiseksi joko valokuvaa tai jonkinlaista kuvituskuvaa. Myös yhdistelmä näistä kahdesta on mahdollinen kuvamanipulaation avulla.

Kuvituskuvassa on mahdollista huomioida monta tekijää. Tekstuuri, väline jolla kuvitus tehdään, valaistus, kontrasti, yksiulotteisuus vastaan moniulotteisuus sekä tilan käyttö. Tällainen kuvitus vähentää taiton todentuntua valokuvaan verrattuna, mutta voi tuoda esille taiton muita piirteitä. Koska kuvituskuvan voi rakentaa alusta asti, kuvittajalla on mahdollisuus manipuloida kuvan kaikkia elementtejä ja mahdollisesti luoda jotain vartavasten taittoa varten sopivaa. (Samara 2007, 173–174.) Olennaista on kuitenkin keskittyä kokonaisuuteen siitä, millainen viesti halutaan välittää. Kuvituksessa käytetty media välittää jo viestin itsessään.

Valokuvaan vaikuttavat pitkälti samat tekijät kuin kuvituskuvassa kuten valaistus ja kontrasti. Valokuvan muokkaamiseen on myös monia tekniikoita rajaamisesta värien manipulaatioon. Samalla kun valokuvaa pidetään ehkä vakavammin otettava lähteenä tällainen manipulaatio saa lukijan myös helpommin epäilemään kuvan totuudenmukaisuutta. Valokuva on kuitenkin silti hyvin yksityiskohtainen ja realistinen media, jonka hyödyntäminen tuo autenttisuutta. (Samara 2007, 180–181.)

Kuvio 23. Good Night Punpun -sarjakuvan kuvitukset yhdistävät yksityiskohtaista tai konkreettista kuvitusta ja ikonista kuvitusta luodakseen kontrastia (Asano 2007 312–313).

Kuvituksen teossa tai materiaalin valinnassa valmiiksi annetusta kuvavalikoimasta pitää huomioida kokonaisuus, joka halutaan saavuttaa. Kuvitukset suhtautuvat taitossa toisiin narratiivisesti, kuten muutkin taiton ainekset. Tästä syntyvää sekvenssiä eli sarjaa voi käyttää taitossa tehokeinona riippuen taivoitellusta kokonaisuudesta. Koska ihmismieli yhdistää kaksi kuvaa mielessään ja luo näiden välille yhteyden on kuvien paikkaa pohdittava myös tältä kannalta. (Samara 2007, 191.)

Kuvan kompositio itsessään sekä taitto lehden tai kirjan sivulla vaikuttavat sen antamaan kokonaiskuvaan. Muuttujia on hyvin paljon kuten viivan paksuus, väri sekä kontrasti. Kuva on kuitenkin aina tekijänsä luomus, jonka elementtejä on mahdollista hallita ja sovittaa yhteen taiton muiden elementtien kanssa.

3.2 Tekstin ja kuvan suhde

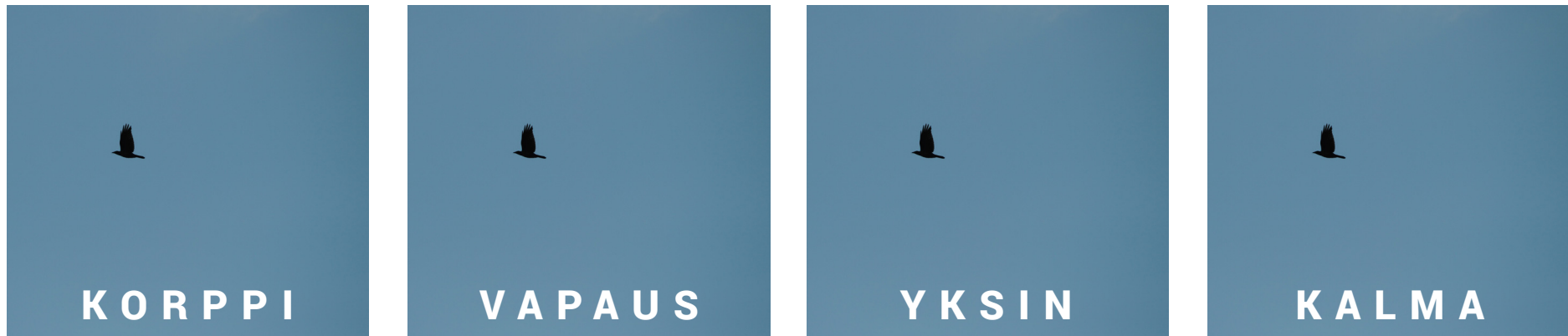
Kuva on usein puhutellut ihmisiä tekstiä herkemmin, sillä suhde kuvaan sen visuaalisuuden vuoksi on välitön ja intuitiivinen. Kuvalla yksinään ei kuitenkaan pysty ilmaisemaan yksityiskohtaista tietoa, vaan kuva on aina jokseenkin tulkinnanvarainen. Ihanteellisen yhdistelmän saakin, mikäli nämä kaksi tukevat toisiaan. Kuva auttaa lukijaa muistamaan tekstin sisällön (Hatva 2009, 313–314). Kuvan tehtävä on myös johdattaa ja innostaa lukijaa tarttumaan lehteen tai kirjaan ja syventymään artikkeliin.

Hyvää typografiaa voi käyttää myös kuvan tavoin. Kirjaimet itsessään ovat kuvia, joilla on symbolista arvoa. Yhdessä nämä voivat olla tehokas viestinnän väline. Aikaisemmissa luvuissa puhuttiin siitä, miten tekstiä pitäisi taittoa suunnitella kohdella kuvan tavoin Välistyksellä tai muuttamalla kirjainten suhdetta ja dynamiikka toisiinsa voi luoda uusia yllättäviä rakenteita. Tällainen kirjainten rakenteen purkaminen myös syventää lukijan ymmärrystä tekstistä. Sanojen joukkoon voi myös yhdistää kuvia, jotka tukevat typografiaa. (Samara 2007, 183.)

Kuvio 24. Putki ja puristin -symbolit yhdistyvät osaksi sanaa (Jino-Fix 2016).

Tekstin sanomaa voi kuvien avulla joko korostaa tai sille voi luoda uusia jopa ristiriitaisia merkityksiä. Kuvan ja tekstin suhteesta voi luoda harmonisen tai disharmonisen riippuen siitä, millainen viesti halutaan välittää. Harmoninen kuvan ja tekstin suhde välittää saman tunnelman ja viestin. Esimerkiksi kyseessä on kuva lentävästä linnusta sinistä taivasta vasten ja teksti kuvan yhteydessä kuvaa lintua kirjaimellisesti kuten linnun lajia korppia. Tällainen yhteys on luonteeltaan harmoninen. Jos tilalle vaihdetaan taas teksti, joka ei kirjaimellisesti luonnehdi kuvan sisältöä, vaikutelman luomaa viestiä voi muuttaa suuresti. Tällaisessa tekstin ja kuvan yhdistelmässä pelataan lukijan mielikuvilla. Kirkas sininen väri ja lintu, joka yleensä

Esimerkki siitä miten kuvan merkitys muuttuu riippuen tekstin sisällöstä. Tutkin korppi-kuvan avulla, kuinka kuvan ja tekstin suhde muuttuu kirjaimellisesta kuvainnolliseksi.

samaistetaan vapauteen, herättävät mielikuvan, joka sopii tekstin kanssa yhteen sanomaltaan, mutta antaa viestille myös syvyyttä. Samara 2007, 192).

Tällaisessa kuvainnollisessa yhteydessä voi nojata kuvan ja tekstin monenlaisiin yhdistämistapoihin. Kuvan ja tekstin dishamonisessa suhteessa teksti ja kuva kertovat eri asian. Yhdistettyinä ne kuitenkin luovat halutun kokonaisuuden. Jos kuvan päälle vaihdetaan sanan "korppi" sijasta "yksin" niin lintu aavalla taivaalla ei enää tunnukaan neutraalilta, vaan herättää mielikuvan ihmisen yksinäisyydestä symbolisesti tai eläimen mahdollisesta uhanalaisuudesta (Samara 2007, 192). Tällainen eroavaisuus tekstin ja kuvan välittämien tunnelmien välillä herättää lukijassa yleensä uteliaisuutta ja luo taitton sisältöön moniulotteisuutta.

4. Hahmoteoria eli Gestalt

Ihminen käyttää aistejaan ympäristönsä havainnointiin, mutta havainnot eivät olisi muuta kuin abstraktia dataa ilman kontekstia, jos aivot eivät jäsentäisi tätä tietoa.

Hahmoteoriasta eli Gestaltista puhutaan usein kognitiivisissa eli oppimiseen liittyvissä yhteyksissä. Termi tulee alkuaan saksalaisesta psykologiasta. Hahmoteoria keskittyi tutkimaan erityisesti ihmisen havaintotoimintoja. Sen muotoilivat 1910–1920-luvuilla Max Wertheimer (1880–1943), Kurt Koffka (1886–1941) ja Wolfgang Köhler (1887–1941).

Teorian mukaan havainnoinnissa esiintyy pyrkimys yksinkertaiseen ja tasapainoiseen muotoon. Teoria oli tärkeä myös käyttäymiseen liittyvässä, behaviorisessa tutkimuksessa. Hahmolakeihin liittyvät ominaisuudet kuten järjestys, tasapaino, osien suhde kokonaisuuteen, symmetria ja säännöllisyys ovat ominaisia sekä luonnolle että ihmisen omalle tavalle hahmottaa maailmaa. (Davis 2012, 62–63.)

4.1 Gestalt-teorian periaatteet

Hahmoteoria keskittyy tutkimaan, miten ihminen hahmottaa muotojen suhdetta toisiinsa. Sen periaatteisiin kuuluvat lähekkäisyyden periaate (principle of proximity), samankaltaisuuden periaate (principle of similarity), hyvän jatkuvuuden periaate (principle of good continuation) ja sulkeutuneisuuden periaate (principle of closure). (Davis 2012, 62–63.)

Kuvio 25. Lähekkäisyyden periaate
(Pinterest 2016).

Lähekkäisyyden periaate

Kun yksittäisillä elementeillä on sama rytmi tai esimerkiksi taitossa tekstin riviväli, ihminen kokee niiden olevan osa samaa elementtiä. Kun rytmi ja elementtien tiheys vaihtuu, ne muuttuvat eri elementiksi. (Johnson 2010, 17; Davis 2012, 63.)

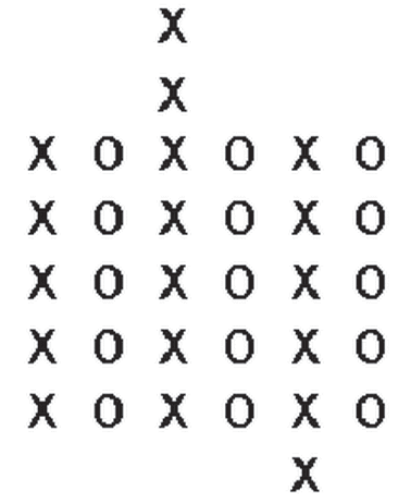
Kuvio 26.
Jatkuvuudenperiaate
(Gestalt principles 2016 b).

Jatkuvuuden periaate

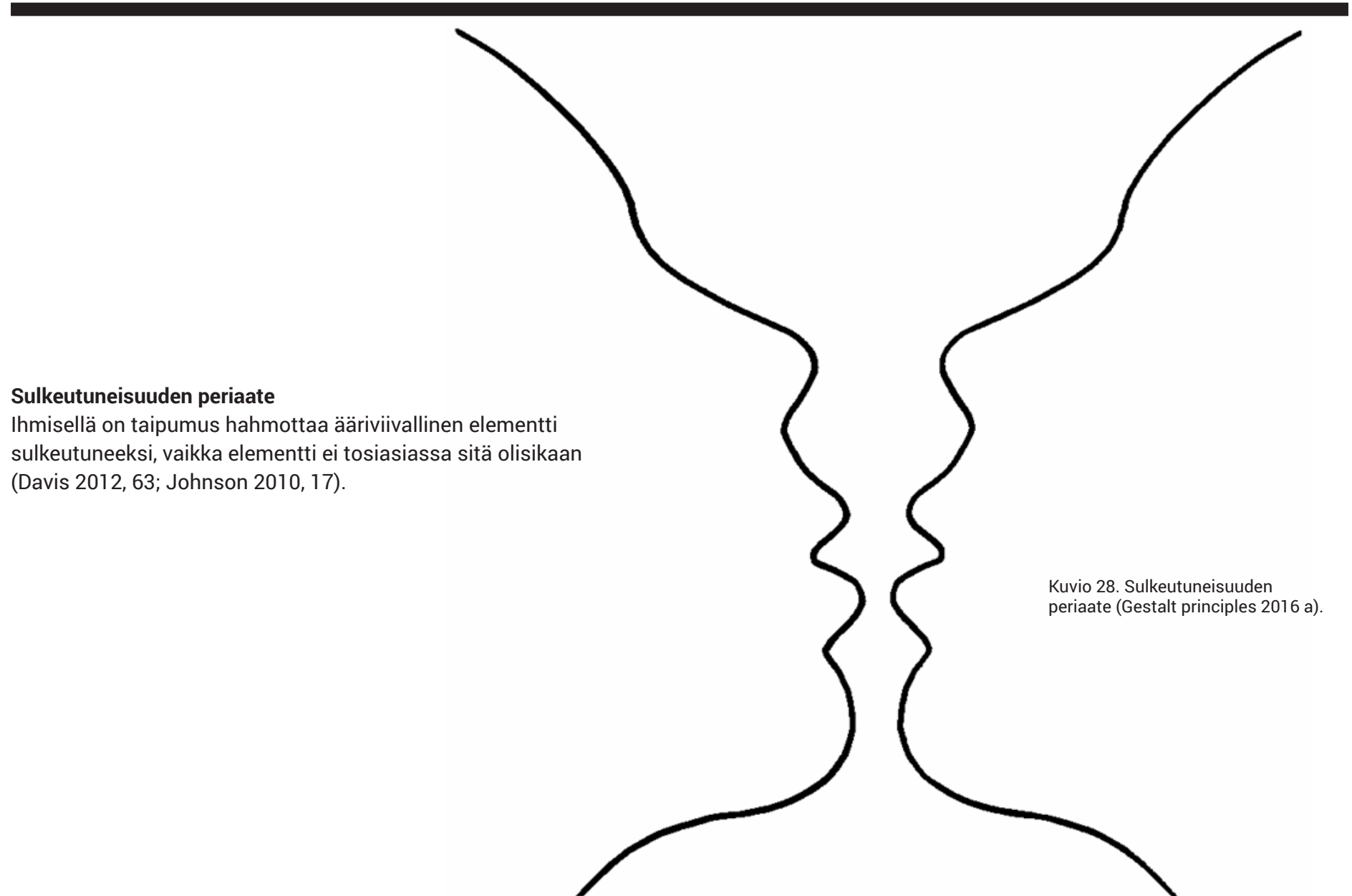
Asettamalla elementit rytmiltään ja muodoltaan jatkuviksi kuvioiksi, ne on helppo hahmottaa omiksi kokonaisuuksikseen. Vaikka joitain häiriötekijöitä ilmenisikin, elementtien muoto ei rikkoudu. (Davis 2012, 63; Johnson 2010, 15.)

Kuvio 27. Samankaltaisuuden periaate (Gestalt principles 2016 c).

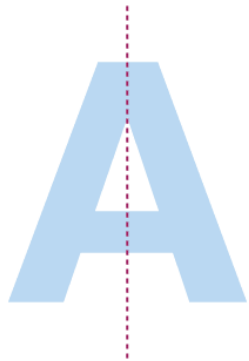
Samankaltaisuuden periaate

Muodoltaan erilaiset elementtikuviot erottuvat kaikista silmiin pistävimmän suurestakin joukosta kuvioita. (Davis 2012, 63; Johnson 2010, 14).

Sulkeutuneisuuden periaate

Ihmisellä on taipumus hahmottaa ääriviivallinen elementti sulkeutuneeksi, vaikka elementti ei tosiasiaassa sitä olisikaan (Davis 2012, 63; Johnson 2010, 17).

Kuvio 28. Sulkeutuneisuuden periaate (Gestalt principles 2016 a).

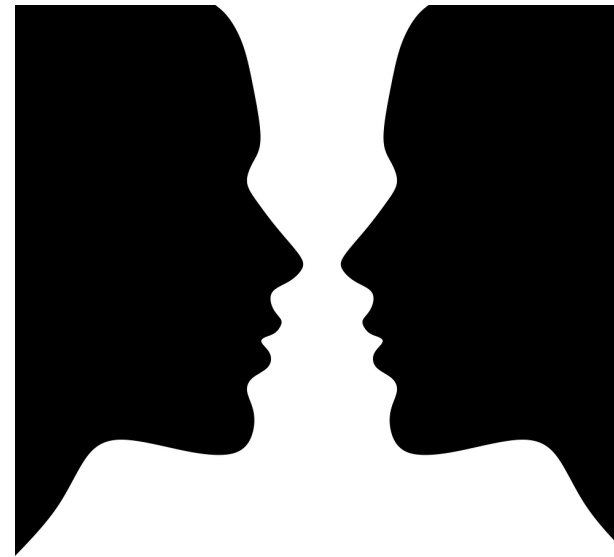
Kuvio 29. Symmetria
(BBC Bitesize 2016).

Symmetria

Symmetria on klassisessa taiteessa usein käytetty keino ja helposti tunnistettava. Symmetrinen kuva on peilikuva kummaltakin puolelta, jos kuvan taittaa näkymättömästä keskilinjasta. (Johnson 2010, 18; Marshall & Meachem 2010, 62.)

Etuala/ taka-ala

Kuvasta 30 näkyvät neljä klassista hahmoteoriaan liittyvää kuvaa, jotka summaavat ihmisen hahmotuskykyyn olennaisesti liittyvän ominaisuuden: etu- ja taka-alan erottelun. Maljakko-kasvo -Gestalt, jossa kuvan negatiivinen alue vaihtuu sen mukaan, miten katsojan silmä hahmotaa sen. Kun näitä kuvia yrittää katsoa samaan aikaan, huomaa, että kumpikin kuva on mahdotonta hahmottaa toisen kanssa yhdessä. (Johnson 2010, 19.)

Kuvio 30. Etuala/ taka-ala
(Visual Memory 2014).

Yhtenäinen liike

Johnson listaa muutamia muita periaatteita, jotka ovat johdettavissa Gestalt-teoriasta, mutta pätevät vain digitaalisessa ympäristössä. Painetun median taitossa liike ei ole vaihtoehto elementtien ryhmyttämisessä. (Johnson 2010, 22.)

4.2 Negatiivinen tila

Negatiivinen tila on elementtien väliin jäävää tilaa taitossa tai muussa visuaalisessa työssä. Negatiivista tilaa on kahdenlaista: aktiivista, jossa tila toimii omana elementtinään ja korostaa muita työn visuaalisia elementtejä ja passiivista, jossa negatiivinen tila taas ei varsinaisesti palvele taitossa mitään tarkoitusta vaan on vain ”tyhjää”. (Rantanen 2007, 169.) Tässä luvussa haluan keskittyä aktiiviseen negatiiviseen tilaan ja siihen mitkä sen hyödyt ovat taiton suunnittelun kannalta.

Negatiivisen tilan käsite on graafisessa suunnittelussa aina läsnä. On selvää, että negatiivista tilaa tarvitaan. Ilman sitä lehden, kirjan tai julisteen taitto olisi lukukelvoton ja epäonnistuisi viestin välittämisessä. Tyhjä tila luo väljyyttä, sillä voi luoda hierakiaa ja se auttaa myös viestin välittämisessä auttamalla katseen kuljetuksesta sekä parantamalla luettavuutta (Samara 2007, 17).

Nykyään digitalisoituvassa maailmassa tyhjän tilan käyttö on esillä erityisesti websuunnittelussa ja mobiilijulkaisussa. Negatiiviseen tyhjän tilan runsaaseen käyttöön ei aina suhtauduta vain varauksettoman ihailevasti, sillä webympäristöissä sen

Negatiivista tilaa on kahdenlaista: aktiivista ja passiivista.

käyttö saattaa vähentää ihmisten mahdollisuutta löytää etsimänsä mahdollisimman nopeasti (Lupton 2004, 75).

Kriittisyyteen on monia syitä, kuten se ettei visuaalisten elementtien vähyys esimerkiksi paranna luettavuutta tai tiedon välittymistä. Myös taloudelliset syyt vaikuttavat erityisesti printtipuolella, sillä jokainen sivu lehdessä tai kirjassa lisää kuluja. Negatiivisen tilan käsitettä voisi lähestyä myös näistä näkökulmista. Itse kuitenkin päätin lähteä käsittelemään aihetta suunnittelijan kannalta ihanteellisimmasta lähtökohdasta eli negatiivisen tilan käyttämisestä tyyllillisenä keinona.

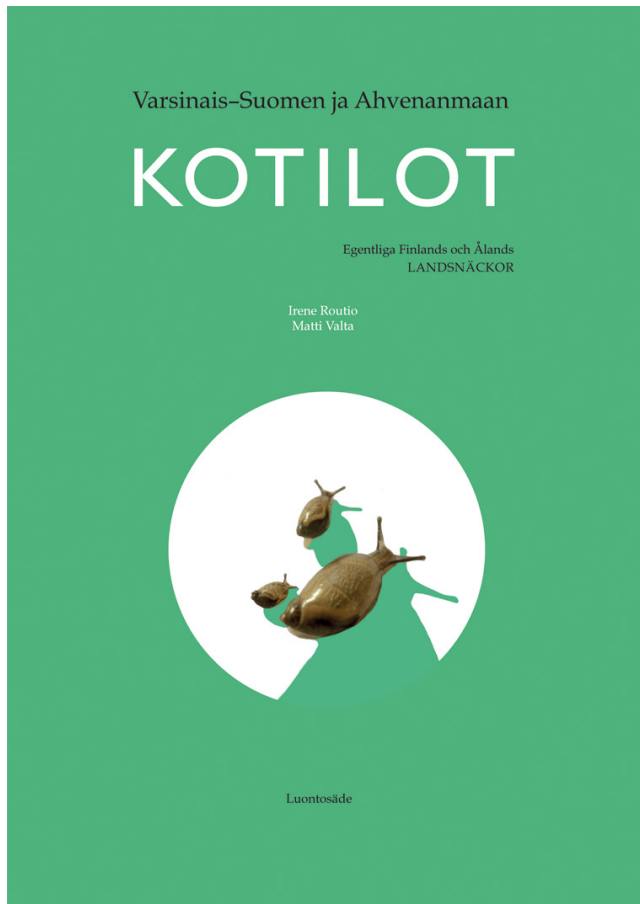
Negatiivinen tila on läsnä kaikessa visuaalisessa viestinnässä julisteista kuvittamiseen, konseptitaiteeseen ja tämän tutkielman aiheesta eli taitossa. Negatiivinen tilan määrän vaihtelevuus on taitossa hyvä tapa kuljettaa taiton ”tarinaa”. Sen vähäinen käyttö luo taittoon suvantokohtia, jotka taas nostavat dramaattisemmat kohdat paremmin esiin. Näin taittoon saa rytmiä.

5 Taittoprosessi

Käytännönsuudessa tarkoitukseni on havainnollistaa narratiivin merkitystä taitossa Tmi Luontosäteen *Varsinais-Suomen kotilot* -julkaisun kautta. Tässä luvussa esittelen kolme erilaista versiota taitosta, joista kaksi olen tehnyt tätä tutkielmaa varten ja tutkielman pohjalta. Vertailen näissä taitoissa erilaisia tapoja luoda tarinaa.

Taittoon liittyy monenlaista teoriaa. Käytännössä näiden näyttäminen esimerkkien kautta on hyvä tapa havainnollistaa niiden merkitystä taiton tarinan rakentamisessa. Vielä kiinnostavampaa on kuitenkin tehdä käytännön kokeilu vartavasten tutkielmassa käsiteltyä aihetta varten. Tässä luvussa rakennan Gestalt-teoriaa, negatiivista tilaa sekä rytmien sääntöjä apuna käyttäen kolme erilaista taittoa. Jokainen taitto käyttää visuaalisia elementtejä eri tavalla tukeakseen narratiiviaan. Taitossa käytetään pohjana Tmi Luontosäteen *Varsinais-Suomen kotilot* -julkaisun materiaalia. Vaikka kyseinen julkaisu oli painettu, en tässä luvussa aio kuitenkaan kommentoida paperin tai julkaisun muodon merkitystä tarinankerronnan kannalta. Jätän nämä pois yksinkertaisesti aiheen laajuuden takia ja keskityn enemmän niihin tekijöihin, jotka olen valinnut tätä tutkielmaa varten.

5.1 Toiminimi Luontosäde

Kuvio 31. Varsinais-Suomen ja Ahvenanmaan kotiloiden kansi (Luontosäde 2016).

Tmi Luontosäde on suomalainen tiedekirjojen julkaisija- ja tutkijaryhmä. Luontosäde erikoistuu Suomen luontoa koskevien tutkimuksien tekemiseen alkaen kenttätyöstä tutkimusten ja valokuvien julkaisemiseen omina lehtinään tai kirjoinaan. Toiminimen päämääränä on Suomen lehtojen tutkiminen ja valokuvaaminen sekä nilviäisten, erityisesti kotiloiden, kartoitus. Olen työskennellyt ryhmän osa-aikaisena graafikkona jo useamman julkaisun ohella, joskin monet näistä töistä ovat olleet mekaanisia ja rajoitteisia, mitä taiteelliseen vapauteen tulee. Ensimmäinen työ, jossa sain käyttää enemmän vapautta oli tieteellisen julkaisun *Varsinais-Suomen ja Ahvenanmaan kotilot* kohdalla. Tätä julkaisua päädyin lopulta myös käyttämään opinnäytetyöni käytännön osuuden pohjana, sillä koin alkuperäisen taiton kiinnostava pohjana vertailulle. Materiaali, jota aion käyttää tutkielman käytännön osiossa sisältää sekä tutkimustuloksista kirjoitettua materiaalia, että valokuvia julkaisusta *Varsinais-Suomen ja Ahvenanmaan kotilot* (2016).

5.2 Taittomateriaali

Valitsin *Varsinais-Suomen ja Ahvenanmaan kotilot* -julkaisusta ensimmäisen luvun, Varsinais-Suomen kotilot, kokeilevia taittoja varten. Luku sisältää 10 kuvaa ja on kuusi aukeamaa pitkä kokonaisuus alkuperäisessä julkaisussa. Julkaisua tehdessä oli pitänyt ottaa huomioon tarkkoja sääntöjä kuten tiettyjen kuvien asettelu samalle sivulle tietyn leipätekstin kappaleen kanssa. Kuvia ei ole myöskään saanut muokata liikaa tai rajata, sillä tieteellisen tutkimuksen kannalta on tärkeää, että estetiikan puolestakin vähemmän kiinnostavat elementit saavat tilaa näkyä.

Pyrin tekstin analyysiin taittoa tehdessä. Teksti ei ollut kovin pitkä ja sisälsi otsikon jälkeen aloitustekstin ja kaksi väliotsikkoa. Väliotsikoista kumpikin sisälsi listan. Ensimmäinen taiton listoista sisälsi paikat, jotka kotiloita löytyy. Viimeinen pitkä lista nimesi kaikki Varsinais-Suomessa esiintyvät kotilolajit. Taittossa oli melko vähän leipätekstiä ja hyvin paljon luetteloja. Alkuperäinen taitto oli suunnattu jo alkujaan kotiloista kiinnostuneille, joiden oletettiin olevan valmiita lukemaan tieteellistä tekstiä. Olikin haastavaa tehdä näistä pitkistä listoista visuaalisesti kiinnostavia muissa versioissa ja päättää, millaista kuvitusta tai typografiaa ne kaipaisivat tuodakseen esille kotiloihin liittyvän tiedon.

5.4 Alkuperäinen taitto

Työskentely julkaisua varten alkoi vuoden 2015 loppusyksyllä saatuani kaiken materiaalin käyttöni. Kokonaisuudessa on 76 sivua ja kymmenen lukua. Taitto on ensisijaisesti tarkoitettu kotiloista jo alkujaan kiinnostuneelle yleisölle. Taittomateriaali sisältää hyvin paljon kartoituslistoja, jotka sisälsivät kotiloiden nimiä ja paikkoja, joista ne olivat löytyneet. Kuvitus on lähes pelkästään valokuvaa. Tämä on, kuten luvussa 3.5 huomioitiin, tärkeää taiton tieteellisen uskottavuuden kannalta. Valokuva on todenmukaisin vaihtoehto tieteelliselle tekstille. Kuvien paikat tekstissä ovat tärkeitä, sillä niiden pitää oitis yhdistyä siihen, mitä teksti sanoo kyseisestä aiheesta tai paikasta. Kuvia ei ollut myöskään paljoa varaa manipuloida, sillä kotiloiden värit olivat tärkeitä niiden tunnistamisen kannalta.

5.5.1 Suunnittelu

Taiton suunnittelu alkoi saatuaani ohjeet Tmi Luontosäteeltä. Formaattiksi julkaisulle tuli A4-standardi. Koska kyseessä oli oma erillinen julkaisunsa, mitään yhtenäistä ilmettä ei ollut. Sain siis päättää gridin rakenteen eli marginaalit ja palstojen koon. Palstoja tuli lehteen kaksi. Gridiksi valitsin modulaarisen gridin, johon olisi helppo asetella kuvia. Kuvamateriaalia lehtää varten oli paljon, joten niiden hallitsemiseksi tarvittiin selkeä pohja, johon ne voisi asettaa.

Vaikka gridin suunnittelu oli minulle vapaa, tärinäkerronnallinen puoli taitossa oli varsin heikko. Kuvat eivät välillä keskustelleet keskenään vaan olivat hierarkiansa puolesta hyvin samankokoisia. Olin saanut tarkat ohjeet, miten taiton pitäisi rakentua ja minkä kuvan pitäisi sijaita minkäkin väliotsikon yhteydessä. Myös kuvien rajaaminen ja syväminen tuli harvoin kysymykseen.

Teksti sisälsi esittelykappaleen ja kaksi alaotsikollista lukua. Kahdessa varsinaisessa alaotsikossa oli runsaasti listoja ja toinen kappaleista oli pelkästään luettelo kotiloista. En juurikaan muokannut näitä lukuja kiinnostavammiksi rajoitteiden takia, joten niistä tuli yksitoikkoisia ja ne eivät korostaneet taiton viestiä syvemmin. Alkuperäinen taitto pysyi siis pelkistetyn tieteellisenä.

5.5.2 Typografia

Käytin taitossa klassista groteskin ja antikvan yhdistelmää. Otsikossa käytin Gill Sans -kirjaintyyppiä ja leipätekstissä käytin TR Book Antiquaa. Nämä kaksi luovat yhdistettynä kontrastia toisilleen geometrisuutensa ja toinen päätteellisyytensä ansiosta. TR Book Antiqua ei ole liian suuri paksuusvaihteluiltaan, jolloin sen antaa sopivan nykyaikaisen mielikuvan Gill Sansin kanssa. Book Antiqua ei tämän takia ole liikaa vanhojen antikvoiden konventioiden orja, vaan on sopivan neutraali taittoa varten. Päätteellisyys tekee siitä myös helpommin luettavan leipätekstissä, jossa sitä ensisijaisesti taitossa käytettiin.

Gill Sans on moderni ja brittiläiseen perinteeseen sidottu fontti. Varsinais-Suomen kotilot -kirjaan valitsin sen kuitenkin siksi, että se on tapeeksi kaukana luomisympäristöstään. Näin fontti erottuu edukseen, eikä vaikuta ylikäytetyltä lehden yhteydessä. Gill Sans -kirjaintyyppin o:t ovat lähes täysin pyöreät. O-kirjainten muoto sai minut samaistamaan sen kotiloiden muotoon ja estetiikkaan, mikä lisäsi sen sopivuutta taiton teemaan.

Gill Sans Regular
Gill Sans Extra Bold
TR Book Antiqua

**Otsikossa käytin Gill Sans-
kirjaintyyppiä, pistekoko 48 pt,**

**Leipätekstin pistekoko on 9 pt ja
riviväli on 12 pt**

Väliotsikon pistekoko on 12 pt

5.5.4 Lopputulos

Lopullinen taitto on modulaariseen gridiin tehty ja runsaasti kuvia sisältävä. Se ei ole kovin voimakaseleinen, mutta kohtelee aihettaan kunnioittavasti, jopa vakavuudella. Tieteellisen julkaisun sisällön merkitys näkyy taitossa, sillä kuvatekstien ja kuvien merkitystä on painotettu. Tämä myös näkyy taiton luovuuden rajoittuneisuudessa, mikä voi tosin olla myös omaa ajattelemattomuuttani ja ajan puutetta. Lukuisat säännöt taiton tekemisessä ovat vaikuttaneet sisällön kiinnostavuuteen. Voisi sanoa, että sisällön ulkonäkö saa enimmäkseen vain aiheesta jo valmiiksi kiinnostuneet lukemaan sisällön tarkemmin, vaikka jotkut valokuvista ovatkin hyvin miellyttäviä.

Taitossa ei ole kovin paljon draamaa. Keskikohdassa tapahtuu selvästi eniten suuren kuvan sijoittelun myötä. Alku ei tosin ole kovin huomiota herättävä, eikä lopetuskaan ole selkeä. Taitto kuitenkin viestii aiheestaan ja antaa kuville tilaa tekstissä. Taitto on myös melko väljä, joilloin lukija keskittyy helpommin olennaiseen. Negatiivinen tila voisi kuitenkin olla kiinnostavammin käytetty aika ajoin.

Kuten jo aiemmassa kappaleessa mainitsin leipätekstin vähyys ja jokseenkin yksitoikkoiset listat tekivät taittokokonaisuuden suunnittelusta haastavan. Myös se, että kuvien paikat oli hyvin tarkkaan ennalta määrätty, teki taitosta hieman yksitoikkoisen. En siis ollut täysin tyytyväinen taiton lopputulokseen.

5.4 Taittokokeilu: Gestalt taitossa

Luvussa neljä esittelin Gestalt- eli hahmoteorian ja sen miten se toimii visuaalisessa narratiivissa. Ensimmäisessä kokeilevassa taitossa hyödynsin Gestaltin sääntöjä. Taitto hyödyntää negatiivista tilaa ja leikittelee sillä, miten kuvat ja elementit voi nähdä monella tavalla. Kokeilevaa taittoa varten valitsin luvun yksi *Varsinais-Suomen ja Ahvenanmaan kotilot* -julkaisusta, jota esittelin jo aiemmin alkuperäisessä taitossa. Sen tekstimäärä on sopiva, niin että käytännönsuudesta saa helpommin hallittavan ja materiaalia on tarpeeksi typografisia kokeiluja varten. Lopussa oleva lista myös mahdollistaa tekstin katkaisemisen pienemmiksi yksiköiksi palstoille ja nostojen tekemistä varten.

Gestaltissa elementtien väliset suhteet ja kontrasti ovat tärkeässä osassa. Halusin käyttää tätä erityisesti typografisissa elementeissä taitossa. Toinen tärkeä tekijä on negatiivinen tila. Käytän vähemmän elementtejä, mutta asettelen ne tavalla, joka johdattaa silmää ja suuntaa lukijan huomion tavalla, joka kertoo monitasoisesti taiton tarinaa.

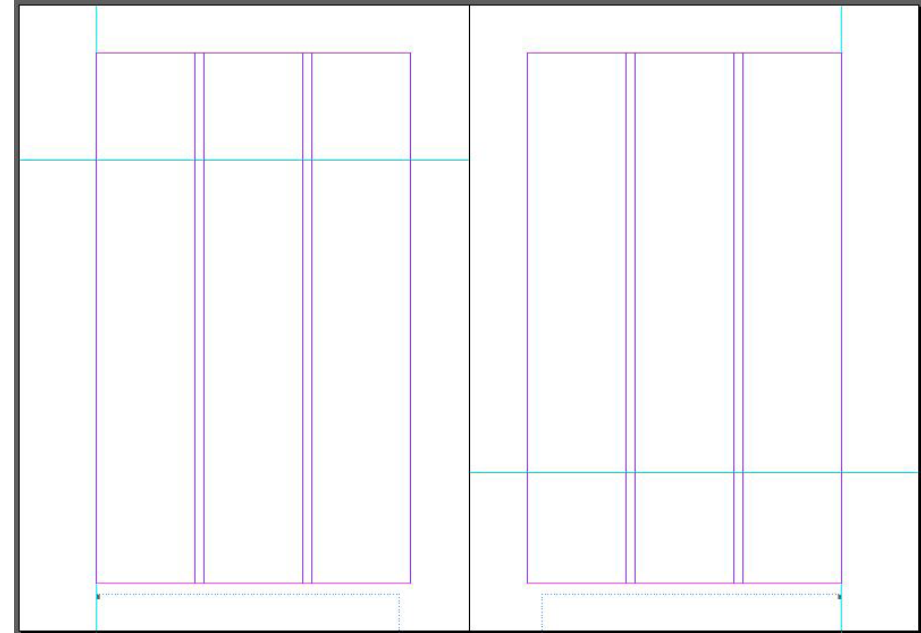
5.4.1 Suunnittelu

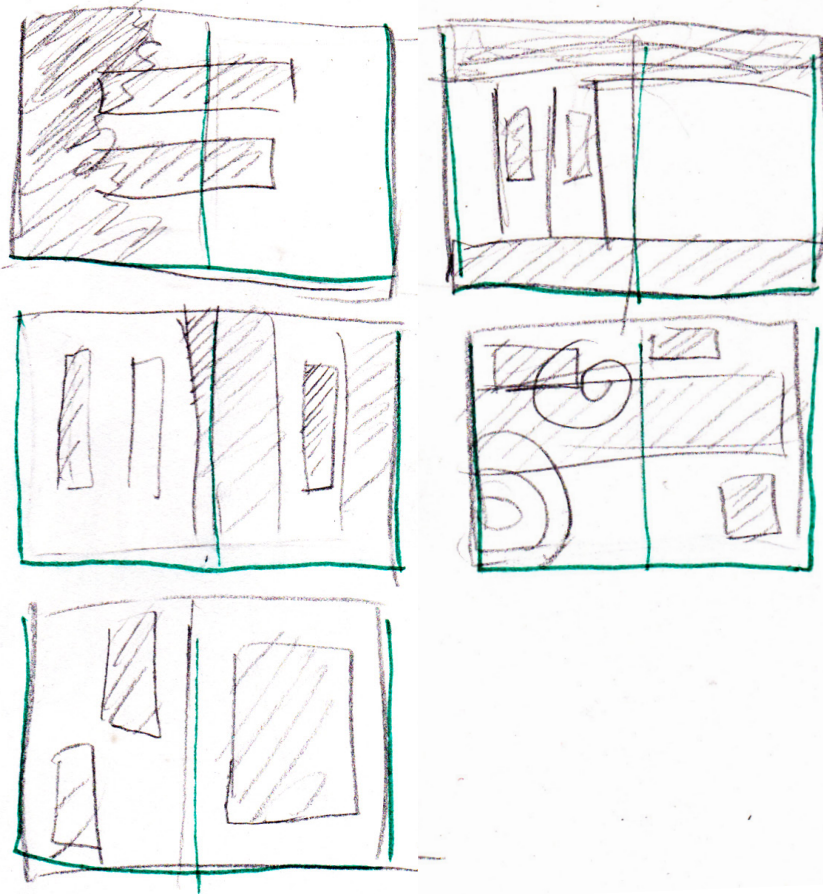
Aloitin suunnittelun yksinkertaisesti luonnostelemalla ja tutkimalla mahdollista aukeamien asetelua. Käytin tässä avukseni ja inspiraationani jo tutkielmassa aiemmin referoimiani teoksia, kuten Samaran *Design Elements* -teosta (2007). Alkuperäisestä taitosta poiketen suunnittelin taiton gridiin kolme palstaa. Näiden palstojen päälle aloin kasaamaan erisuuntaisia apuviivoja elementtien komposition tutkimiseksi. Suunnittelin luonnoksia myös kuvituksista ja niiden vaikutuksesta gridiin sekä toisin päin.

Koska työ on hyvin vapaamuotinen, oli vaikea arvioida, millainen gridin lopulta pitäisi olla kuvituksia ja suuria typografisia elementtejä ajatellen. En halunnut liian tiukkaa gridiä, ettei se rajoittaisi kuvituksia. Liian löyhä grid taas voisi johtaa sekavuuteen. Päädyin lopulta kolumnigridiin, joka näkyy oikealla palstalla. Sivu on standardikokoa A4 eli samaa kuin alkuperäinen taitto. Paperin laatua ei ole tarkemmin pohdittu tässä yhteydessä.

Luvussa 3.4 esittelin eri tapoja luoda rytmiä. Itsekin suunnitellessani pohdin kompositiota hyvin abstraktista löhtökohdasta. Luonnostelin paperille vain yksinkertaisia muotoja saadakseni kuvan, miten taitto kannattaa rakentaa. Käytin erilaisia geometrisia muotoja negatiivisen tilan ja elementtien erottamiseen kokeillen erilaisia ratkaisuja.

Suunnitellessani ensimmäistä versiota taittosta pohdin myös draaman kaaren rakentumisesta. Halusin selkeän aloituksen ja jonkinlaisen nousun keskellä sekä loppuun jotain ilmavaa, joka päättäisi taiton kiinnostavasti. Tein aluksi vihkoon luonnostellen muutamia suunnitelmia taitosta, sillä minun on helpompi hahmottaa elementtien väliset suhteet paperilla. Pyrin hyödyntämään

Luonnoksia joissa teemaksi valitsemani pyöreä muoto näkyy aukeamalla neljä (vasemmalta oikealle ylhäältä alas katsottuna.) Luonnokset tuovat esiin taiton rytmin ja auttavat hahmottamaan, miten tekstin ja kuvat voisi asetella taittoon.

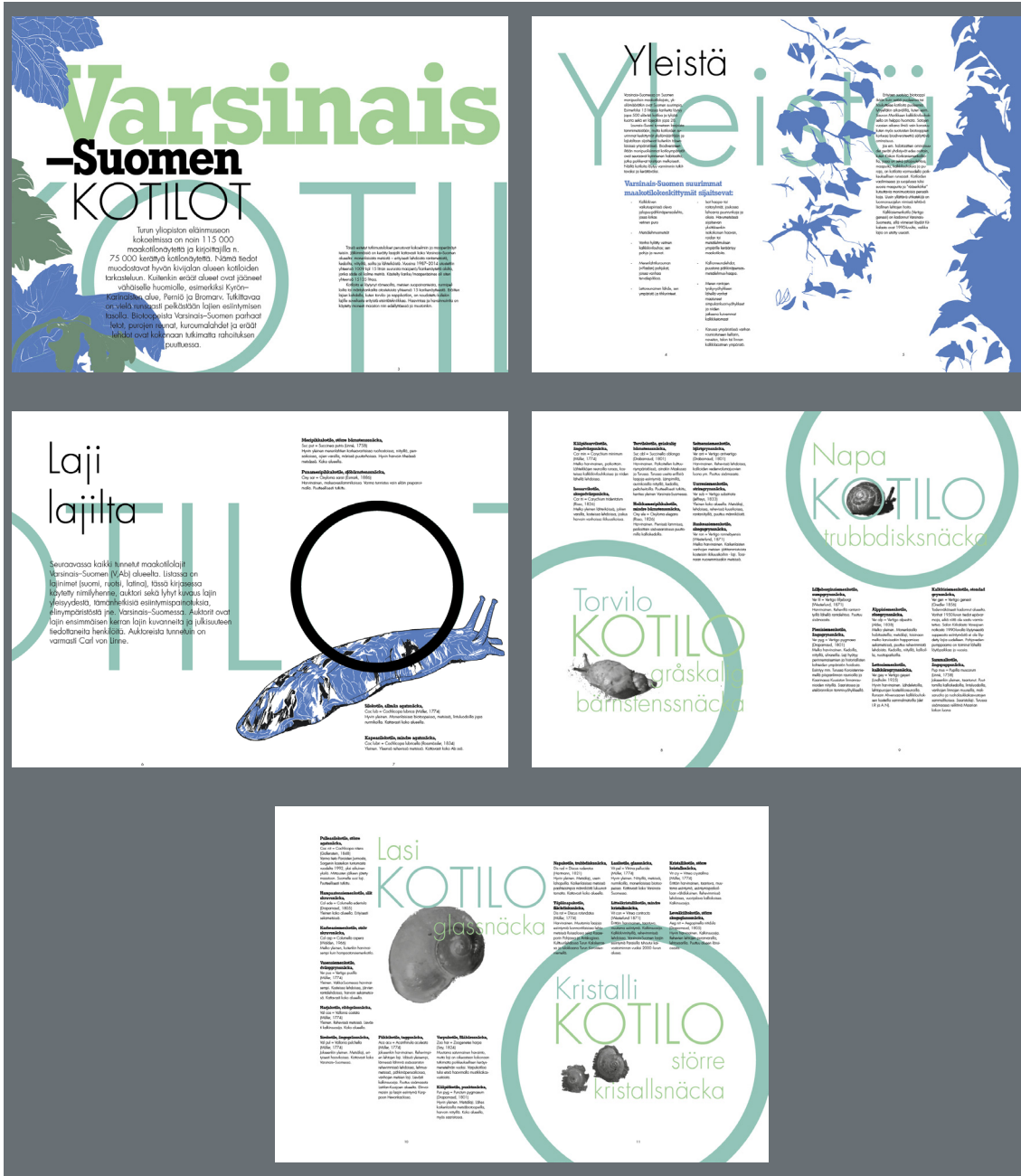
negatiivista tilaa kuvituksissa ja siksi oli hyvä suunnitella kuvitukset aukeamia ajatellen.

Pyrin luomaan taittoon jännitettä. Halusin, että taitossa on samanlaista tutkimisen ja löytämisen tunnetta, kuin itse kotiloiden etsimisessä luonnossa. Samalla pyrin kuitenkin tasapainottelemaan yksinkertaisuuden ja yksityiskohtien välillä. Tätä pyrin havainnollistamaan ensimmäisessä versiossa.

Ensimmäisenä silmään tässä versiossa osuu Gestaltin käytön puute ja taiton kuvituspainotteisuus. Tässä vaiheessa typografia oli vielä hiematon ja en ollut vielä muokannut Yleistä-väliotsikon alla olevaa listaa. Vaikka negatiivista tilaa oli korostettu jonkin verran sen merkittävyys ei noussut esille.

Saamani kritiikin pohjalta lähdin muokkaamaan taitosta uutta versiota, jossa pohjaksi otin aukeaman neljä. Typografia ja kuvitus tukivat toisiaan tässä enemmän ja sulautuivat yhteen. Kuten aukeamassa näkyy kotilo saa ikään kuin kuoren O-kirjaimesta. Kokeilin tässä taitossa myös kirjaimista tehtyjä spiraaleita, joiden oli myös tarkoitus korostaa pyöreää muotoa.

Seuraavassa versiossa olin hylännyt monet kuvituksista, sillä ne olivat olennaisempia kuvitus-taiton kannalta. Sen sijaan keskityin typografiaan, geometriaan ja minimalismiin. Väriksi valitsin kaksi eri sinistä, vaalean ja tumman vihreän sekä harmaan. Mitä harmaaseen tulee, muutos näkyi myös siinä, miten valitsin valokuvia osaksi taittoa. Kyseiset valokuvat tässä ovat Luontosäteen arkistoista ja eivät vielä viimeiset versiot.

Kokonaisuus on versiossa kaksi paljon hallitumpi, joskin parantamisen varaa on. Jotkin kohdat eivät toimi yhdessä vielä täysin, kuten aloitus-aukeama ja Yleistä-luku. Kummassakin on liikaa tekstiä ja välitsikon toistaminen ei varsinaisesti lisää taiton viestiin mitään. Kriitikissä sain huomautuksen myös lopun epäselvyydestä, sillä taitto ei näytä selvästi loppuvan tässä kohtaa.

Kuvio 32. Käytin taitossa syvätyjää harmaasävyisiä valokuvia, jotka luovat kontrastia Futuran geometrian ja valitun vaalean värin kanssa. Kuvissa torvilo-, napa-, lasi- ja kristallikotilo (Flickr 2015; Conchology 2015; Animalbase 2013; Mollusca 2016).

5.4.2 Typografia

Tärkeimmäksi typografian valinnassa koin löytää otsikkokirjaintyyppin, joka on ryhdikäs ja sisältää hyvin paksun leikkauksen. Rockwell oli sopiva tähän tarkoitukseen raskautensa ja kulmikkautensa ansiosta. Rockwell on myös tarpeeksi ajaton sopiakseen tämän taiton yhteyteen. Sopivaksi leipäteksti kirjaintyyppiä valitsin Futuran. Nämä kaksi ovat kummatkin klassisia kirjasimia ja täydentävät toisiaan. Futuran ohut leikkaus erottuu hyvin raskaasta Rockwellista, varsinkin kun tarkoituksenani on käyttää vain Rockwellin paksuinta leikkausta.

Futuran geometrisuudesta tuli taittoon jatkuva teema. Erityisesti valokuvien realistisuuden kanssa Futura erottuu tasapaksun viivansa ja symmetriansa vuoksi.

Rockwell Regular

Rockwell Bold

Futura Std Light

Otsikossa käytin Rockwell Regular ja Bold leikkauksia ja pistekokoja 250 pt sekä 110 pt sekä Futura Std Light -leikkausta, jonka pistekoko on 110 pt

Leipätekstin pistekoko on 9 pt ja riviväli 12 pt

Väliotsikoiden koko on 94 pt

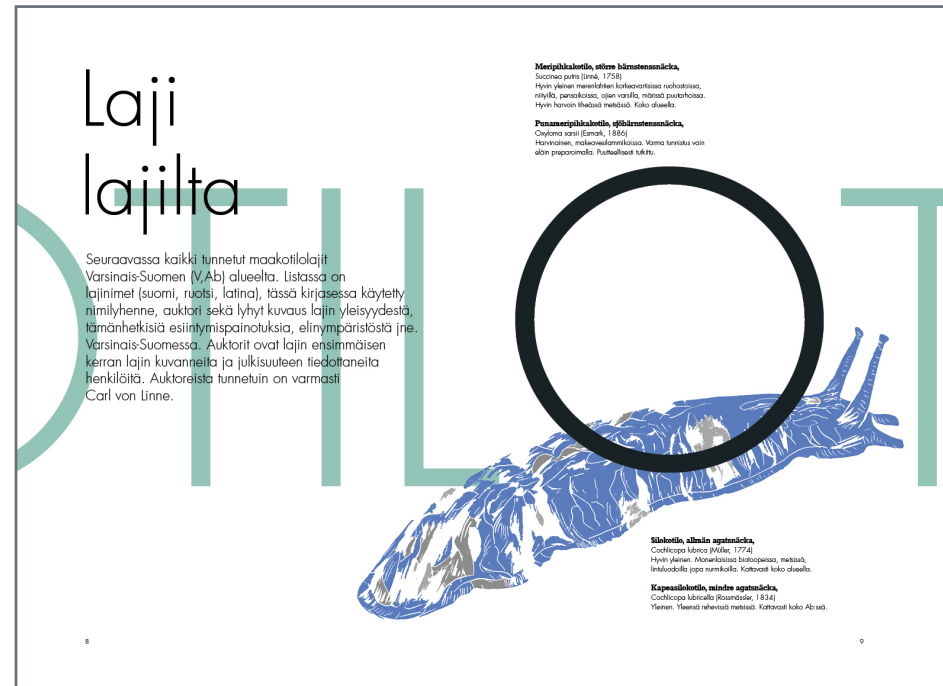
5.4.3 Gestaltin käyttö

Gestaltin säännöt ovat olennaisesti osa taittoa. Katsoja vaistomaisesti yhdistää elementtien merkityksiä toisiinsa jo valmiiksi, joten soveltaminen on tältä osin samalla sekä helppoa että hankalaa. Miten soveltaa tietoisesti sääntöjä, jotka ovat hyvin itsestään selviä? Yksi keino, jonka käyttöön panostin, oli negatiivisen tilan hallitseminen. Monissa kuvituksissa hyödynsin tätä käyttämällä siluetteja ja yksiväristä kuvitusta valkoista taustaa vasten. Halusin kuvitusten uppoavan osaksi taittoa ja muodostavan suhteen typografiaan.

Esimmäisessä versiossa kokeilin hyvin runsasta kuvitusta. Käytin kirkkaita ja runsaita värejä ilman suurta kontrastia ja keskityin enemmän värien lämpötilaan. Lopputulos oli jokseenkin epämääräinen eikä sopinut yhteen muiden taiton elementtien kanssa. Kuvitukset eivät tuntuneet tukevan typografiaa tarpeeksi, joten valitsin aukeaman neljä uudeksi lähtökohdaksi.

Oikealla kyseinen aukeama on nähtävillä lopullisena versionaan. Aukeama on tasapainoinen ja luo selkeän rytmin. Väliotsikko tasapainottaa kotilokuvituksen ja O:n suhdetta. Taustalla kulkeva kotilo-sana on selvästi aseteltu niin, että se jää O-kirjainta lukuunottamatta taka-alalle ja luo moniulotteisuutta.

Tässä aukeamalla näkyvät esimerkiksi luvussa neljä mainitut Gestaltin säännöt kuin etu- ja taka-alan vaikutus sekä jatkuvuuden periaate. Etu- ja taka-ala erottuvat toisistaan kontrastin ansiosta. Kotilon kuva sekä suuri O-kirjain nousevat esille suuremman kontrastinsa ansiosta. Sen sijaan vaaleampi kotilo-teksti jää taka-alle, mikä mahdollistaa pienemmän kirjaintyyppin lukemisen sen edestä.

Jatkuvuuden periaate eli samankokoisten ja muotoisten elementtien ryhmittäminen omiksi kokonaisuuksiksiin muodostuu jo samankokoisten kirjainten välille esimerkiksi leipätekstissä, mikä muodotaa niistä palstan. Taiton kannalta on kuitenkin olennaisempaa mennä syvemmälle ja pohtia, miten linkittää elementit yhteen tai erikseen niiden samankaltaisuuden pohjalta. Tällä aukeamalla tämä näkyy esimerkiksi siinä, miten oikean sivun lista linkittyy yhteen vaikka välissä on kuvitus. Listan elementit ovat tarpeeksi samankaltaisia niin, että niiden ymmärretään kuuluvan yhteen, vaikka häiriötekijöitäkin on.

Varsinais

Suomen

KOTILOIT

Turun yliopiston eläinmuseon kokoelmissa on noin 115 000 maakotilonäytettä ja kirjoittajilla n. 75 000 kerättyä kotilonäytettä. Nämä tiedot muodostavat hyvän kivijalan alueen kotiloiden tarkasteluun. Kuitenkin eräät alueet ovat jääneet vähäiselle huomiolle, esimerkiksi Kyrön-Karinaisten alue, Perniö ja Bromarv. Tutkittavaa on vielä runsaasti pelkästään lajien esiintymisen tasolla. Biotoopeista Varsinais-Suomen parhaat letot, purojen reunat, kuroumalahdet ja eräät lehdot ovat kokonaan tutkimatta rahoituksen puuttuessa.

Tässä esitetyt tutkimustulokset perustuvat kokoelmiin ja maaperänäytteisiin. Jälkimmäisiä on kerätty laajalti kattavasti koko Varsinais-Suomen alueelta: monenlaisista metsistä – erityisesti lehtoista rantametsistä, kedoilta, niityiltä, soilta ja lähteiköistä. Vuosina 1987-2014 otettiin yhteensä 1009 kpl 15 litran suuruista maaperä/karikenäytettä alalta, jonka säde oli kolme metriä. Käsitelty karike/maaperäainos oli siten yhteensä 15135 litraa.

Kotiloita ei löytynyt räme-soilta, metsien suopainanteista, nurmipelloilta tai mäntykankailla otostetuista yhteensä 15 karikenäytteestä. Eräitten lajien kohdalla, kuten torvilo- ja nappikotilon, on noudatettu kullekin lajille soveliaista erityistä etsintätekniikkaa. Haavintaa ja havainnointia on käytetty monesti maaston niin edellyttäessä ja muutoinkin.

Yleistä

Varsinais-Suomessa on Suomen monipuolisin maakottilajisto, yksilömäärätkin ovat Suomen suurimpia. Esimerkiksi 1,5 litrassa kariketta löytyy jopa 500 elävää kotiloa ja tyhjää kuorta sekä eri lajejakin jopa 28.

Lounais-Suomi tunnetaan laajoista tammimetsistään, mutta kotiloiden suurimmat keskittymät yksilömääriltään ja lajistoltaan sijaitsevat kuitenkin toisenlaisissa ympäristöissä. Biodiversiteetiltaan monipuolisimmat kotiloympäristöt ovat seuraavat kymmenen habitaattia, jotka poikkevat toisistaan melkoisesti. Näitä kotiloita löytyy varminkin tutkittavaksi ja kerättäväksi.

Varsinais-Suomen suurimmat maakottilokeskittymät sijaitsevat:

- Kalkkikiven vaikutuspiirissä oleva jalopuu-pähkinäpensaslehto, jossa kirkas vetinen puro
- Vanha hylätty vetinen kalkkivilouhos; sen pohja ja reunat
- Merenlahiturouman (=Fladan) pohjukat, joissa vanhaa tervalepikkoa.
- Metsälehmumetsät
- Letteoreunainen lähde, sen ympäristö ja tihkurinteet.
- Isot haapa- tai raitaryhmät, joukossa lahoavia puunrunkoja ja oksia. Havumetsässä sijaitsevan yksittäisenkin isokokoisen haavan, raidan tai metsälehmumetsän ympärille kerääntyy maakotiloita.
- Kallionreunalehdot, puustona pähkinäpensas- metsälehmumetsä.
- Meren rantojen tyrskyvyöhykkeen lähellä vanhat maatuneet simpukankuorivyöhykkeet ja niiden jatkeena kuivemmat kalkkiketomaat
- Karussa ympäristössä vanhan raunioituneen kellarin, novetan, talon tai linnan kalkkilaastinen ympäristö.

Erityisen suotuisa biotooppi ikään kuin vetää puoleensa tai houkuttelee kotiloita puoleensa lyhyelläkin aikavälillä, kuten esim. Sauvon Marikkeen kalkkivilouhosella on helppo huomata. Satojen vuosien aikana ilmiö vain korostuu kuten myös suotuisien biotooppien korkeaa biodiversiteettiä säilyttävä ominaisuus.

Jos em. habitaattien ominaisuudet peräti yhdistyvät edes osittain, kuten Kiskon Korkianiemenkallilla, jossa on sekä jalopuulehtoa, maapuita, kalkkivilouhosia ja puroja, on kotiloita varmuudella poikkeuksellisen runsaasti. Kotiloiden vaalimisessa ja suojelussa tulisi suosia maapuita ja "räseikköiksi" kutsuttavia monimuotoisia pensakkoja. Uusin yllättävä uhkatekijä on luonnonsuojelun nimissä tehtävä liiallinen lehtojen hoito.

Kalkkisiemenkotilo (Vertigo genesii) on kadonnut Varsinais-Suomesta, sillä viimeiset löydöt Kitkalasta ovat 1990-luvulta, vaikka laji on ehtinyt useasti.

Laji lajilta

Seuraavassa kaikki tunnetut maakotilolajit Varsinais-Suomen (V,Ab) alueelta. Listassa on lajinimet (suomi, ruotsi, latina), tässä kirjasessa käytetty nimilyhenne, auktori sekä lyhyt kuvaus lajin yleisyydestä, tämänhetkisiä esiintymispainotuksia, elinympäristöstä jne. Varsinais-Suomessa. Auktorit ovat lajin ensimmäisen kerran lajin kuvanneita ja julkisuuteen tiedottaneita henkilöitä. Auktoreista tunnetuin on varmasti Carl von Linne.

Meripihkakotilo, större bärnstenssnäcka,

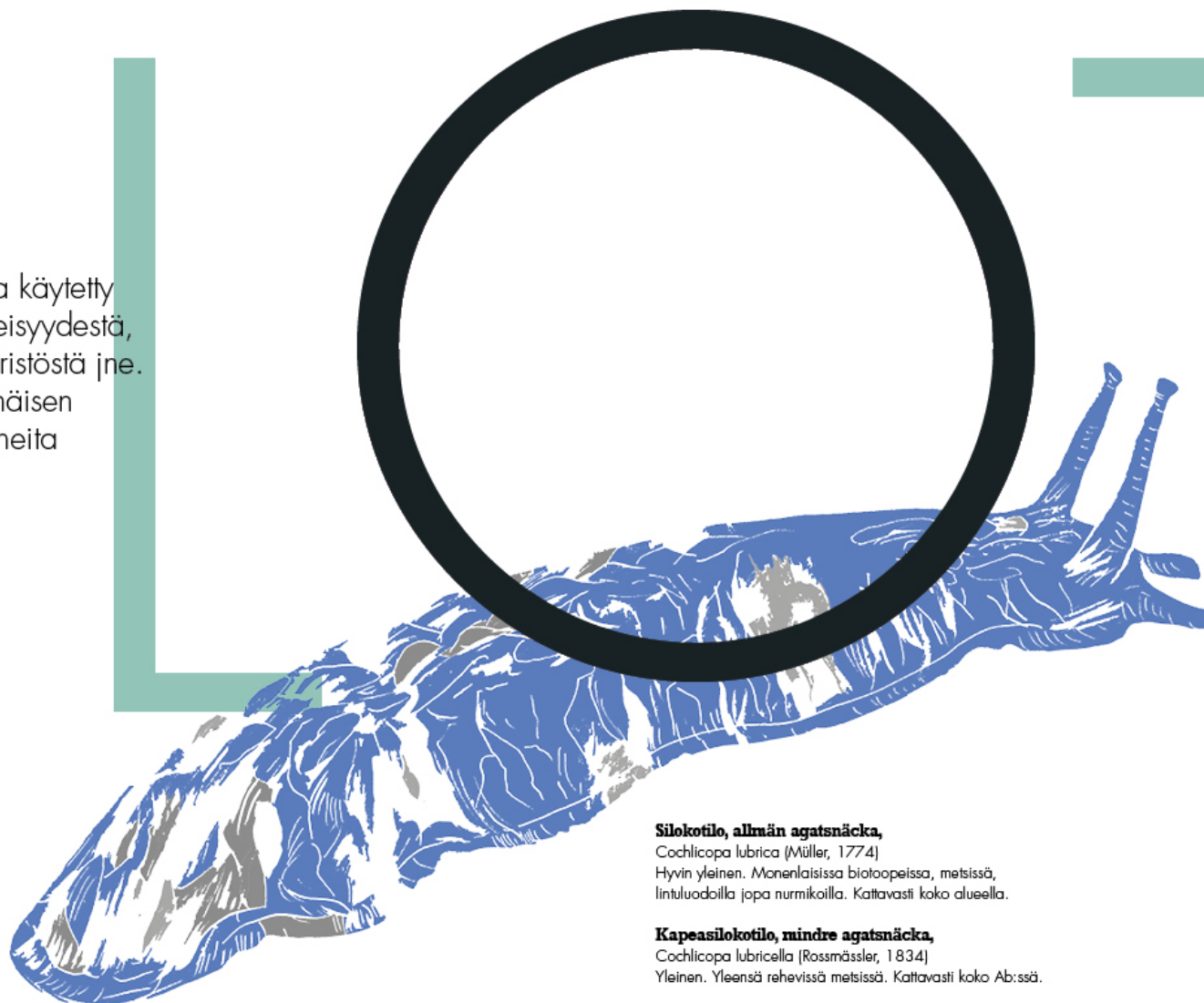
Succinea putris (Linné, 1758)

Hyvin yleinen merenlahtien korkeavartisissa ruohostoissa, niityillä, pensakoissa, oijen varilla, märissä puutarhoissa. Hyvin harvoin tiheässä metsässä. Koko alueella.

Punameripihkakotilo, sjöbärnstenssnäcka,

Oxyloma sarsii (Esmark, 1886)

Harvinainen, makeavesilammikoissa. Varma tunnistus vain eläin preparaioimalla. Puutteellisesti tutkittu.

Silokotilo, allmän agatsnäcka,

Cochlicopa lubrica (Müller, 1774)

Hyvin yleinen. Monenlaisissa biotoopeissa, metsissä, lintuluodoilla jopa nurmikoilla. Kattavasti koko alueella.

Kapeasilokotilo, mindre agatsnäcka,

Cochlicopa lubricella (Rossmässler, 1834)

Yleinen. Yleensä rehevissä metsissä. Kattavasti koko Ab:ssä.

**Kääpiösarvikotilo,
ängsdvärgsnäcka,**

Carychium minimum
(Müller, 1774)
Melko harvinainen, paikoin.
Lähteikköjen reunoilla runsas, kos-
teissa kalkkivilouhikoissa ja niiden
lähellä lehdossa.

**Isosarvikotilo,
skogsdvärgsnäcka,**

Carychium tridentatum
(Risso, 1826)
Melko yleinen lähteiköissä, jokien
varsilla, kosteissa lehdossa, joskus
harvoin vanhoissa ikukuusikoissa.

**Torvilokotilo, gråskalig
bärnstenssnäcka,**

Succinea oblonga
(Drabarnaud, 1801)
Harvinainen. Paikoitellen kultuu-
riympäristöissä, ainakin Maskussa
ja Turussa. Turussa useita erillisiä
laajoja esiintymiä. Lämpimillä,
aurinkoisilla niityillä, kedoilla,
peltoheitoilla. Puutteellisesti tutkittu,
kenties yleinen Varsinais-Suomessa.

**Hoikkameripihkakotilo,
mindre bärnstenssnäcka,**

Oxyloma elegans (Risso, 1826)
Harvinainen. Pienissä lammissa,
paikoittain sisäsaaristossa puutto-
milla kalliokedolla.

**Seitsensiemenkotilo,
hjärtgrynsnäcka,**

Vertigo antivertigo
(Drabarnaud, 1801)
Harvinainen. Rehevissä lehdossa,
kallioiden vedenvalumajuvien
luona ym. Puuttuu sisämaasta.

**Uunresiemenkotilo,
stringgrynsnäcka,**

Vertigo substriata
(Jeffreys, 1833)
Yleinen koko alueella. Metsälaji,
lehdossa, rehevissä kuusikoissa,
rantaniityillä, puuttuu männiköistä.

**Ruskeasiemenkotilo,
skogsgrynsnäcka,**

Vertigo ronneyensis
(Westerlund, 1871)
Melko harvinainen. Kaikenlaisten
vanhojen metsien jättimäistä
kosteisiin ikukuusikoihin - laji. Toi-
naan nuoremmissakin metsissä.

Napa

KOTILO
trubbdisksnäcka

Torvilo

KOTILO

gråskalig

bärnstenssnäcka

**Liljeborginsiemenkotilo,
sumpgrynsnäcka,**

Vertigo liljeborgi
(Westerlund, 1871)
Harvinainen. Rehevillä rantani-
ityillä lähellä rantalehtoa. Puuttuu
sisämaasta.

**Pienisiemenkotilo,
ängsgrynsnäcka,**

Vertigo pygmaea
(Drabarnaud, 1801)
Melko harvinainen. Kedoilla,
niityillä, alvareilla. Laji hyötty
perinnemaisemien ja historiallisten
kohteiden ympäristön hoidosta.
Esiintyy mm. Turussa Koroistennie-
mellä piispanlinnan rauniolla ja
Kaarinassa Kuusiston linnanrau-
nioiden niityillä. Saaristossa ja
etelärannikon tammivyöhykkeellä.

Napakotilo, trubbdisksnäcka,

Discus ruderratus
(Hartmann, 1821)
Hyvin yleinen. Metsälaji, usein
lahopuilla. Kaikenlaisissa metsissä
paahteisimpia männiköitä
lukuunottamatta. Kattavasti koko
alueella.

**Alppisiemenkotilo,
rösegrynsnäcka,**

Vertigo alpestris
(Alder, 1838)
Melko yleinen. Monenlaisilla
habitaateilla; metsälaji, toisinaan
melko karuissakin happamissa
sekametsissä, puuttuu rehevimmistä
lehdosta. Kedoilla, niityillä, kallioil-
la, nuotiopaikoilla.

**Lettosiemenkotilo,
kalkkärgrynsnäcka,**

Vertigo geyeri
(Lindholm 1925)
Hyvin harvinainen. Lähdetoilla,
lehtopurojen kosteikkoreunoilla.
Runsain Ahvensaaren kalkkilouhok-
sen kosteilla sammalmatoilla (det
I.R ja A.N).

**Kalkkisiemenkotilo, otodad
grynsnäcka,**

Vertigo genesis
(Gredler 1856)
Todennäköisesti kadonnut alueelta.
Vanhat 1950-luvun tiedot epävar-
moja, eikä niitä ole saatu varmista-
ttua. Salon Kiikalasta Varesjoen
notkosta 1990-luvulla löytyneestä
suppeasta esiintymästä ei ole löy-
detty laji uudelleen. Pohjaveden-
pumppaamo on toiminut lähellä
löytöpaikkaa jo vuosia.

Lasi KOTILO glassnäcka

Pulleasilokotilo, större agatsnäcka,

Cochlicopa nitens
(Gallenstein, 1848)
Varma tieto Paraisien Jurmosta, Sorgenin kosteikon tuntumasta vuodelta 1992, yksi aikuinen yksilö. Mittausten jälkeen jätetty maastoon. Suomelle uusi laji. Puutteellisesti tutkittu.

Hampaatonsiemenkotilo, slät skruvsnäcka,

Columella edentula
(Draparnaud, 1805)
Yleinen koko alueella. Erityisesti sekametsissä.

Karheasiemenkotilo, sträv skruvsnäcka,

Columella aspera
(Walden, 1966)
Melko yleinen, kuitenkin harvinaisempi kuin hampaatonsiemenkotilo.

Vasensiemenkotilo, dvärggryvsnäcka,

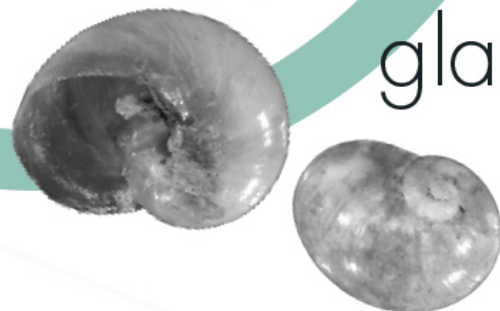
Vertigo pusilla
(Müller, 1774)
Yleinen. Vakka-Suomessa harvinaisempi. Kosteissa lehdöissä, järvien rantalehdoissa, harvoin sekametsissä. Kattavasti koko alueella.

Sammalkotilo, ängspuppsnäcka,

Pupilla muscorum
(Linné, 1758)
Jokseenkin yleinen, taantunut. Puuttomilla kalliokeudoilla, lintuludoilla, vanhojen lintojen muureilla, mak-saruoho ja ruoholaukkakasvustojen sammalkoissa. Saaristolaji. Turussa sisämaassa reliktinä Maarian kirkon luona

Harjakotilo, ribbgrässnäcka,

Vallonia costata
(Müller, 1774)
Yleinen. Rehevissä metsissä. Lievästi kalkinsuosija. Koko alueella.

Sirokotilo, ängsgrässnäcka,

Vallonia pulchella
(Müller, 1774)
Jokseenkin yleinen. Metsälaji, erityisesti haavikoissa. Kattavasti koko Varsinais-Suomessa.

Piikkikotilo, taggsnäcka,

Acanthinula aculeata
(Müller, 1774)
Jokseenkin harvinaisen rehevempien lehtojen laji. Idässä yleisempi, lännessä lähinnä sisäsaariston rehevimmässä lehdöissä, lehmusmetsissä, pähkinäpensaikeissa, vanhojen metsien laji. Lievästi kalkinsuosija. Puuttuu sisämaasta laittilan-Kuusjoen alueelta. Elinvoimaisin ja laajin esiintymä Korpooon Hevonkackissa.

Varpukotilo, Blåbärssnäcka,

Zoogenetes harpa
(Say, 1824)
Muutama satunnainen havainto, mutta laji on oikeastaan kokonaan tutkimatta poikkeuksellisen keräysmenetelmän vuoksi. Varpukotiloa tulisi etsiä haavimalla mustikkakasvustoista.

Kääpiökotilo, punktsnäcka,

Punctum pygmaeum
(Draparnaud, 1801)
Hyvin yleinen. Metsälaji. Lähes kaikenlaisilla metsäbiotoopeilla, harvoin niityillä. Koko alueella, myös saaristossa.

Lasikotilo, glassnäcka,

Vitrea pellucida
(Müller, 1774)
Hyvin yleinen. Niityillä, metsissä, nurmikoilla, monenlaisissa biotoopeissa. Kattavasti koko Varsinais-Suomessa.

Täplänapakotilo, fläckdisksnäcka,

Discus rotundatus
(Müller, 1774)
Harvinaisen. Muutamia laajaja esiintymiä luonnontilaisissa lehtometsissä Ruissalossa sekä Raaseporin Pohjassa ja Antskogissa. Kulttuurilehdossa Turun Kaksarrassa ja tulokkaana Turun Koroisteniemellä.

Litteäkristallikotilo, mindre kristallsnäcka,

Vitrea contracta
(Westerlund 1871)
Erittäin harvinaisen, taantuva, muutama esiintymä. Kalkinsuosija. Kalkkikiviniityillä, rehevimmässä lehdöissä. Varsinais-Suomen laajin esiintymä Paraisilla tuhoutui kaivostoiminnan vuoksi 2000-luvun alussa.

Kristallikotilo, större kristallsnäcka,

Vitrea crystallina
(Müller, 1774)
Erittäin harvinaisen, taantuva, muutama esiintymä, esiintymispaikollaan vähälukuinen. Rehevimmässä lehdöissä, vuorijalava kalliokeudoissa. Kalkinsuosija.

Leveäkiiltokotilo, större skogsglanssnäcka,

Aegopinella nitidula
(Draparnaud, 1805)
Hyvin harvinaisen. Kalkinsuosija. Rehevien lehtojen purovarsilla, lehtosaarilla. Puuttuu alueen länsiosasta.

Kristalli KOTILO större kristallsnäcka

5.4.4 Lopputulos

Taitto on kokonaisuudessaan nähtävillä oikealla aseteltuna niin, että pikkukuvista näkee työn rytmin. Kuvista näkee myös taiton idean ja sen miten se kulkee läpi työn. Futuran O-kirjaimet ja syvätyt valokuvat kulkevat läpi taiton välillä suurentuen ja pienentyen, kunnes katoavat.

Pyrin luomaan vahvan alun käyttämällä raskasta typografiaa ja koko aukeaman täyttävää kuvitusta. Halusin aloitusaukeamaan selkeän etu- ja taka-alan, jota käytin myös muualla taitossa. Ensimmäisessä aukeamassa näkyy jo pyöreään geometrinen muoto, jota käytin läpi taiton yhtenäistääkseni sitä.

Seuraavalla aukeamalla esitellään kariketta, josta kotiloita löytyy. Tekstissä puhutaan vielä yleisesti kotiloiden tutkimisesta ja elinympäristöistä, joita pyrin havainnollistamaan kuvavalinnoillani.

Kolmas aukeama esittelee valokuvakollaasilla erilaisia paikkoja, joista kotiloita löytyy. Teksti aukeamalla myös puhuu juuri tämäntyyppisistä linnoista ja metsistä, joista kotiloita on löytynyt. Yksinkertainen kasvikuviutus korostaa ympäristön merkitystä ja samalla pitää värimaailman samanlaisena muun taiton kanssa.

Neljännän aukeaman yhteydessä esittelin jo aiemmin Gestaltin sääntöjä. Kokonaisuuden kannalta tämä aukeama myös aloittaa kotilolistan ja on siksi ensimmäinen, joka todella esittelee kotiloa itseään.

Valokuvat nousevat viimeisillä aukeamilla enemmän esille. Typografia ja sen geometria luovat kontrastia orgaanisen ja yksityiskohtaisen valokuvan kanssa. Samalla kuvat näyttävät kirjaimellisesti, millaisia kotiloita listassa mainitaan.

Lopputulos on rauhallinen ja väreiltää melko pelkistetty. Sininen sopii harmaan valokuvan yhteyteen värimaailmaltaan paremmin kuin värit, joita käytin ensimmäisessä versiossa. Koen, että taitto on varsin yhtenäinen ja kertoo visuaalisuudellaan aiheestaan kotiloista omaperäisellä tavalla yhdistämällä kuvituskuvaa, valokuvaa ja typografiaa. Vaikeinta taitossa oli saada aikaan yhtenäinen jatkumo tekstin ja visuaalien välille, sillä teksti ei aina tarjonnut paljota kiinnostavia mahdollisuuksia. Olisin voinut luultavasti tehdä taitosta

kiinnostavamman käyttämällä enemmän valokuvia tai käyttämällä kyseisiä valokuvia tehokkaammin. Myös runsaampi vaihtelu listoissa olisi voinut tehdä taitosta kiinnostavamman.

Seuraavilla aukeamilla taiton voi nähdä yksityiskohtia myöten. Tekstin lukemalla on helpompi saada ymmärrys siitä, mitä jokainen aukeama haluaa viesittää.

5.5 Taittokokeilu: Kuvitus taitossa

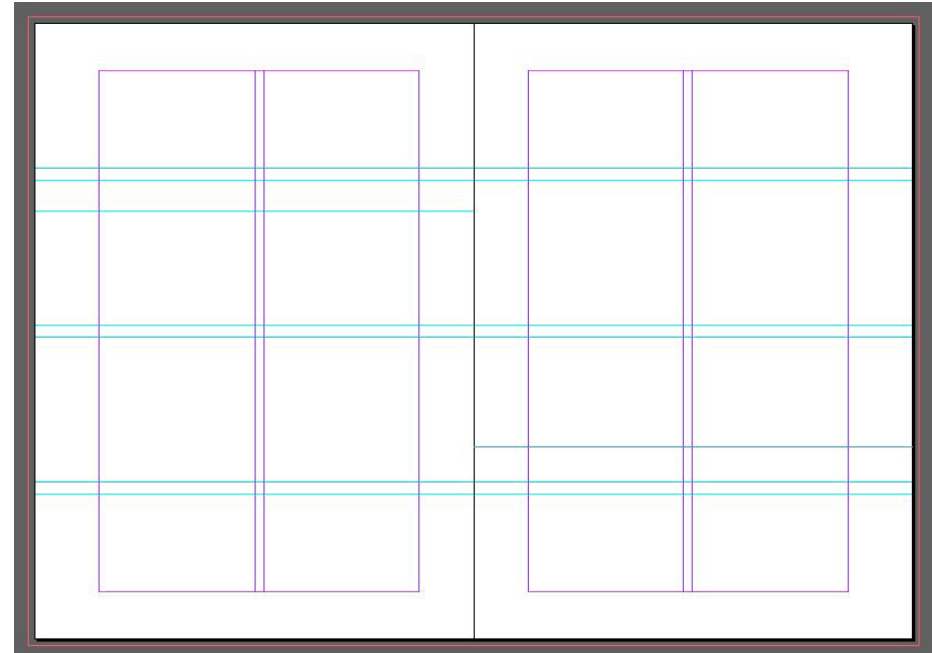
Kolmannessa taitossa keskiössä ovat kuvituskuvat. Verrattuna Gestalt-teoriaan keskittymiseen, tämän taiton on tarkoitus olla rennompi ja värikkäämpi. Kuvitusten kanssa on mahdollista olla luova ja yliampuva, mihin pyrin. Typografia ja elementtien asettelu Gestalt-sääntöjen mukaan ei ole niinkään olennaista, vaan tarkoitus on nojata enemmän kuvituksen kertovaan arvoon. Sivujen rytmissä on taas tarkoitus käyttää enemmän symmetriaa. Kuvitukset tein käyttäen digitaalisia ja perinteisiä välineitä. Enimmäkseen käytin piirrustuksiin perinteisiä välineitä, kuten tusseja ja väritykseen tietokonetta ja Photoshop -ohjelmaa. Käytin myös valokuvareferenssejä. Kuvituksilla pyrin havainnollistamaan kotiloiden monimuotoisuutta ja esittelemään tekstissä esiintyviä lajeja sekä paikkoja.

5.5.1 Suunnittelu

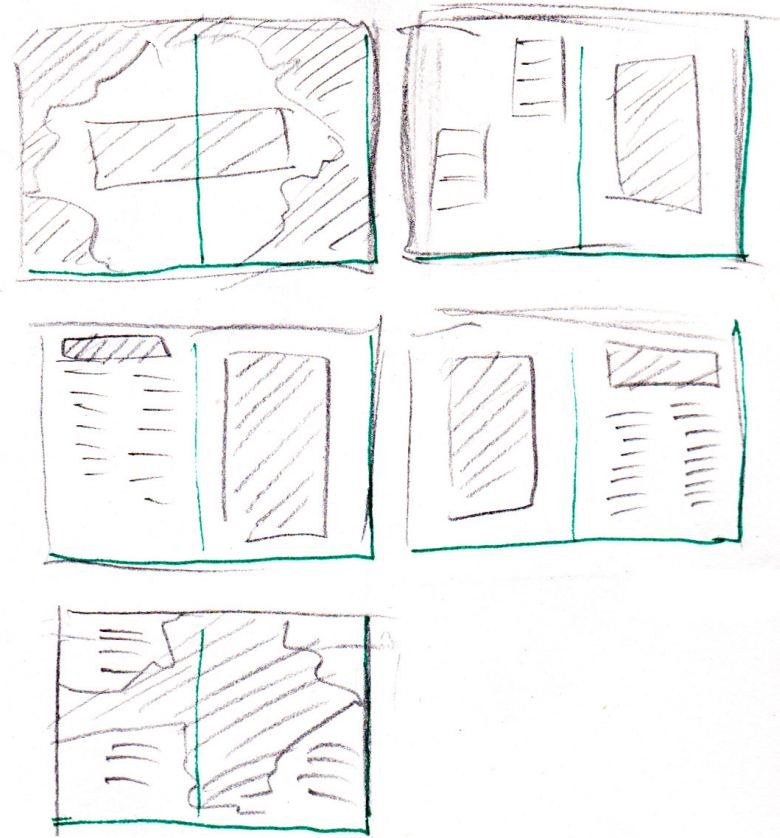
Toisin kuin Gestalt-versiossa halusin hyödyntää kuvituksien luomaa tekstuuria ja sen ilmeikkyyttä. Kokonaisuudesta oli tarkoitus tulla orgaaninen ja luonnonläheinen. Halusin myös ottaa elementtejä alkuperäisestä *Varsinais-Suomen kotilot* -julkaisusta ja sen lähtökohtana toimivasta Suomen luonnosta. Haluan korostaa tätä tekemällä aistikkaita kuvituksia, jotka kertovat abstraktimpaa teemaa kovan tieteellisen faktan ohella.

Kuten edellisenkin taiton aloitin luonnostelemalla paperille. Tein noin tusinan luonnoksia, joista valitsin parhaimmat ja kiinnostavimmat. Sitten aloin pohtia millaista tarinaa nämä taiton elementit kertovat. Toisin kuin Gestalt-taitossa en pyrkinyt yhdistämään kuvitusta ja typografiaa toisiinsa, vaan annan kummallekin enemmän omaa tilaa. Näin ollen nostin kuvituksen esille enemmän. Kuvan on tarkoitus tuoda esille tekstin sisältöä ja antaa sille uusia merkityksiä.

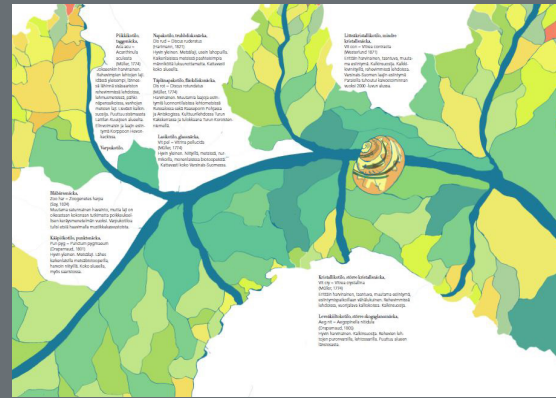
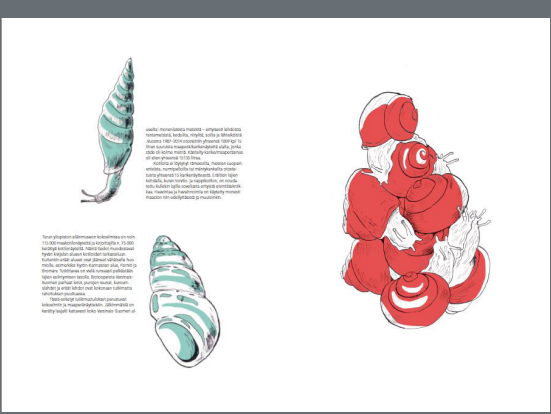
Oikealla on nähtävissä grid ja joitain kokeilemiani kuvituksia, jotka oli suunniteltu joko koko aukeamaan varten tai yhdelle sivulle. Sivun koko oli A4 ja paperin laatua ei ole tarkemmin pohdittu. Olin keskittynyt taittoon vai digitaalisessa muodossa, jotta olisin voinut käyttää aikani kuvitusten luomiseen. Aluksi kuvitukset olivat enimmäkseen vain yhden sivun kattavia, mutta jo taiton seuraavassa versiossa aloin käyttää enemmän koko aukeamalle sopivia kuvituksia. Näin sain kuvituksiin enemmän läsnäoloa.

Luonnos jossa näkyy, miten taiton suunnittelussa kannattaa ottaa huomioon elementtien koon ja aseman vaihtelu. Rytmien haivainnollistaminen yksinkertaisilla geometrisilla muodoilla tuo esiin perinteisemmän asettelun, jota kuvituksiin keskittyvässä taitossa hain.

Ensimmäinen versio taitosta ja kuvituksista oli vielä ideaaltaan hiomaton. Kuvitukset olivat viimeistelemättömiä ja niiden suhde tekstiin ei ollut täysin loppuun pohdittu. Esimerkiksi joillain aukeamilla on liikaa tekstiä. Myös kokonaisia aukeamia kattavia kuvituksia ei ollut kovin montaa. Tämä muuttui myöhemmin, kun kuvitukset muutenkin muuttuivat paremmin taiton aiheisiin sopiviksi. Myös tekstin käyttö tehosteena väheni. Idea aukeamalla neljä, jossa tekstiä oli upotettu osaksi kolmea ruutua, ei kestänyt kauan, sillä se ei sopinut tekstin sisältöön.

5.5.2 Typografia

Kuvituspohjaisessa työssä päädyin tekemään tekstiä myös kuvittamalla. Taiton tarina alkaa otsikolla, jossa on käytetty sekä Didot-kirjaintyyppiä, että kuvituskuvaa. Didot on näyttävä päätteellinen antikva, jonka klassinen tyyli ja paksuusvaihtelut tuovat mieleen viivapiirroksen, mikä sopii kuvitusten tyyliin. Leipätekstissä päädyin Aveniriin, joka on Didotille yleisesti käytetty pari. Se on Didottiin verrattuna raikkaampi ja geometrisempi ja korostaa kuvituksille suunnittelemaani kompositiota. Avenirin monet leikkaukset mahdollistivat listojen kohdalla leikkittelyn ja tiedon erittelemisen paremmin otsikoiden kautta.

Didot Medium

Avenir LT std Light

Avenir LT std Light

Oblique

k o t i l o t

Otsikossa käytin Avenir LT std Light- leikkausta pistekoko 48 pt sekä Didot Medium-leikkausta, jonka piste koko on 200 pt

Leipätekstin pistekoko oli 9 pt ja riviväli 12 pt

Väliotsikoiden pistekoko on 60 pt

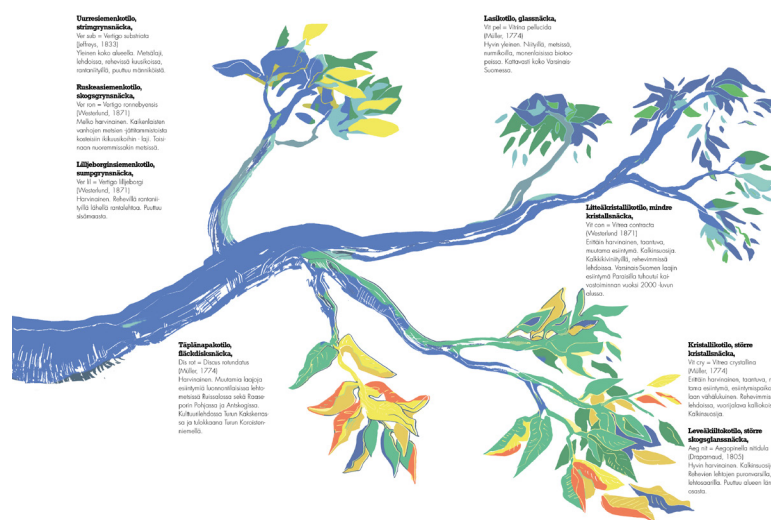
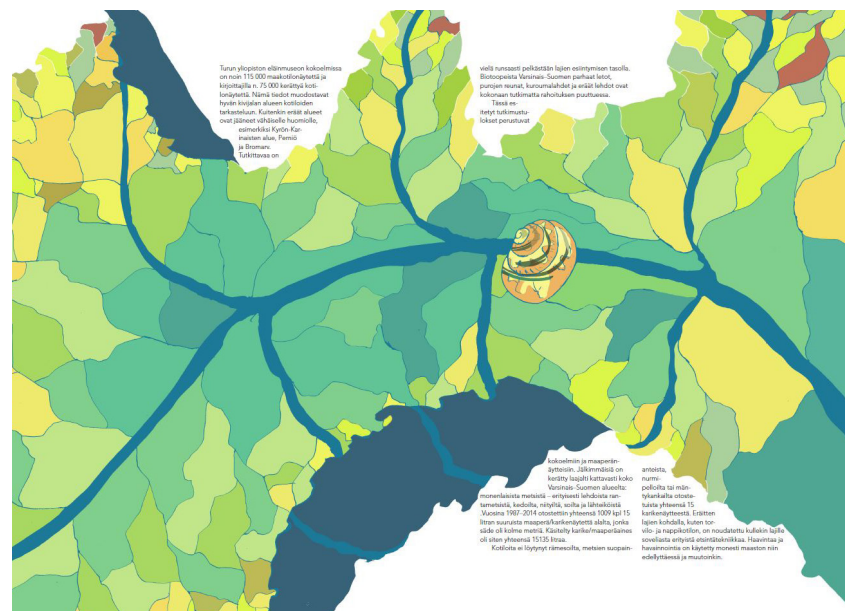
5.5.3 Kuvituksen käyttö

Kuvituksen lähtökohta oli niiden asettelussa gridiin. Halusin vaihdella koko aukeaman täyttävien kuvitusten sekä sivun kokoisten kuvitusten välillä. Tämä teki rytmin pohtimisesta helpompaa. Hankalammaksi osoittautui kuvitusten sisällön pohtiminen. Pysin ensisijaisesti seuraamaan tekstin sisältöä ja päättämään sen pohjalta kuvituksen sisällön.

Idea kuvituksen tekniseen toteutukseen lähti perinteisen käsin tehdyn ja digitaalisen kuvituksen yhdistämisestä. Siistityn digitaalisen kuvan käyttäminen luo kontrastia karkeammalle kuvitukselle. Käsin tehtyihin kuvituksiin käytin mustetta ja karkeaa paperia. Kuvissa toistuvat raikkaat värit ja orgaanisuus, jotka syntyivät kotiloiden muodon tutkimisesta. Referenssinä toimi runsas valokuva-arkisto, jonka sain käyttöön lehden ensimmäistä versiota tehdessäni. Viimeisen listan kohdalla pyrin taas erittelemään tekstistä muutaman esimerkkikotilon, mutta Gestalt-taiton valokuvien sijaan käytin nyt kuvituskuvaa.

Värit ovat runsaat ja saturoituneet. Niiden tarkoitus on luoda mielikuva luonnon monimuotoisuudesta ja visualisoida löytämisen iloa, joka tutkimukseen liittyy. Runsaita värejä käyttäessäni en ollut kovinkaan varovainen. Pysin kuitenkin siihe, ettei taitto luiskahtaisi liian halvan tai lapsellisen näköiseksi. Typografian geometrisyydellä pyrin luomaan kontrastia tälle, sikäli kun typografia nousi esille.

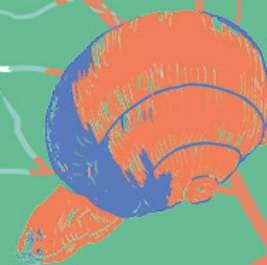
Oikeaalla on esillä muutama kuvitustaiton ensimmäisestä versiosta, joita suunnittelin käyttäväni lopullisessa työssä. Koska kyseiset kuvitukset eivät sopineet tekstin sisältöön kovin hyvin, päädyin lopulta poistamaan ne.

Varsinais-Suomen

kotilot

Turun yliopiston eläinmuseon kokoelmissa on noin 115 000 maakotilonäytettä ja kirjoittajilla n. 75 000 kerättyä kotilonäytettä. Nämä tiedot muodostavat hyvän kivijalan alueen kotiloiden tarkasteluun. Kuitenkin eräät alueet ovat jääneet vähäiselle huomiolle, esimerkiksi Kyrön-Karinaisten alue, Perniö ja Bromarv. Tutkittavaa on vielä runsaasti pelkästään lajien esiintymisen tasolla. Biotoopeista Varsinais-Suomen parhaat letot, purojen reunat, kuroumalahdet ja eräät lehdot ovat kokonaan tutkimatta rahoituksen puuttuessa.

Tässä esitetyt tutkimustulokset perustuvat kokoelmiin ja maaperänäytteisiin. Jälkimmäisiä on kerätty laajalti kattavasti koko Varsinais-Suomen alueelta: monenlaisista metsistä – erityisesti lehtoista rantametsistä, kedoilta, niityiltä, soilta ja lähteiköistä. Vuosina 1987-2014 otostettiin yhteensä 1009 kpl 15 litran suuruista maaperä/karikenäytettä alalta, jonka säde oli kolme metriä. Käsitelty karike/maaperäaines oli siten yhteensä 15135 litraa.

Kotiloita ei löytynyt rämesoilta, metsien suopainanteista, nurmipelloilta tai mäntykankailta otostetuista yhteensä 15 karikenäytteestä. Eräitten lajien kohdalla, kuten torvilo- ja nappikotilon, on noudatettu kullekin lajille soveliaasta erityistä etsintätekniikkaa. Haavintaa ja havainnointia on käytetty monesti maaston niin edellyttäessä ja muutoinkin.

Yleistä

Varsinais-Suomessa on Suomen monipuolisin maakotilolajisto, yksilömäärätkin ovat Suomen suurimpia. Esimerkiksi 15 litrassa kariketta löytyy jopa 500 elävää kotiloa ja tyhjää kuorta sekä eri lajejakin jopa 28.

Lounais-Suomi tunnetaan laajoista tammimetsistään, mutta kotiloiden suurimmat keskittymät yksilömääriltään ja lajistoltaan sijaitsevat kuitenkin toisenlaisissa ympäristöissä. Biodiversiteetiltaan monipuolisimmat kotiloympäristöt ovat seuraavat kymmenen habitaattia, jotka poikkeavat toisistaan melkoisesti. Näitä kotiloita löytyy varmimmin tutkitavaksi ja kerättäväksi.

Varsinais-Suomen suurimmat maakotilokeskittymät sijaitsevat:

Kalkkikiven vaikutuspiirissä oleva jalopuupähkinäpensaslehto, jossa kirkasvetinen puro

Metsälehmumetsät

Vanha hylätty vetinen kalkkivilouhos; sen pohja ja reunat.

Merenlahtikurouman (=Fladan) pohjukat, joissa vanhaa tervaleppikkoa.

Letto-reunainen lähde, sen ympäristö ja tihekurinteet.

Isot haapa- tai raitaryhmät, joukossa lahoavia puunrunkoja ja oksia. Havumetsässä sijaitsevan yksittäisenkin isokokoisen haavan raidan tai metsälehmuksen ympärille kerääntyy maakotiloita.

Kallionreunalehdot, puustona pätkinäpensas-metsälehmus-haapa.

Meren rantojen tyrskyyhyhykkeen lähellä vanhat maatuneet simpukankuorivyöhykkeet ja niiden jatkeena kuivemmat kalkkiketomaat.

Karusssa ympäristössä vanhan raunioituneen kellarin, navetan, talon tai linnan kalkkilaastinen ympäristö.

Erityisen suotuisa biotooppi ikään kuin vetää puoleensa tai houkuttelee kotiloita puoleensa lyhyelläkin aikavälillä, kuten esim. Sauvon Marikkeen kalkkivilouhoksella on helppo huomata. Satojen vuosien aikana ilmiö vain korostuu kuten myös suotuisten biotooppien korkeaa biodiversiteettiä säilyttävä ominaisuus.

Jos em. habitaattien ominaisuudet peräti yhdistyvät edes osittain, kuten Kiskon Korkiantemenkalliolla, jossa on sekä jalopuulehto, maapuita, kalkkilouhoksia ja puroja, on kotiloita varmuudella poikkeuksellisen runsaasti. Kotiloiden vaalimisessa ja suojelussa tulisi suosia maapuita ja "rääseiköiksi" kutsuttavia monimuotoisia pensaikkoja. Uusin yllätävä uhkatekijä on luonnonsuojelun nimissä tehtävä liiallinen lehtojen hoito.

Kalkkisiemenkotilo (Vértigo genesii) on kadonnut Varsinais-Suomesta, sillä viimeiset löydöt Kiikalasta ovat 1990-luvulta, vaikka lajia on etsitty useasti.

Laji lajilta

Seuraavassa kaikki tunnetut maakotilolajit Varsinais-Suomen (V, Ab) alueelta. Listassa on lajinimet (suomi, ruotsi, latina), tässä kirjasessa käytetty nimilyhenne, auktori sekä lyhyt kuvaus lajin yleisyydestä, tämänhetkisiä esiintymispainotuksia, elinympäristöstä jne. Varsinais-Suomessa. Auktorit ovat lajin ensimmäisen kerran lajin kuvanneita ja julkisuuteen tiedottaneita henkilöitä. Auktoreista tunnetuin on varmasti Carl von Linné.

Lasikotilo, glassnäcka

Vitrina pellucida (Müller, 1774)

Hyvin yleinen. Niityillä, metsissä, nurmikoilla, monenlaisissa biotoopeissa. Kattavasti koko Varsinais-Suomessa.

Kristallikotilo, större kristallsnäcka

Vitreä crystallina (Müller, 1774)

Erittäin harvinainen, taantuva, muutama esiintymä, esiintymispaikoillaan vähälukuinen. Rehevimmissä lehdoissa, vuorijalava kalliokoissa. Kalkinsuosija.

Napakotilo, trubbdisksnäcka

Discus rudératus (Hartmann, 1821)

Hyvin yleinen. Metsälaji, usein lahoppuilla. Kaikenlaisissa metsissä paahteisimpia männiköitä lukuunottamatta. Kattavasti koko alueella.

Torvilokotilo, gråskalig bärnstenssnäcka

Succinella oblonga (Drabarnaud, 1801)

Harvinainen. Paikoitellen kulttuuriympäristöissä, ainakin Maskussa ja Turussa. Turussa useita erillisiä laajoja esiintymiä. Lämpimillä, aurinkoisilla niityillä, kedoilla, peltoheitoilla. Puutteellisesti tutkittu, kenties yleinen Varsinais-Suomessa.

Meripihkakotilo, större bärnstenssnäcka

Succinea putris (Linné, 1758)

Hyvin yleinen merenlahtien korkeavartisissa ruohostoissa, niityillä, pensakoissa, ojien varsilla, mässä puutarhoissa. Hyvin harvoin tiheässä metsässä. Koko alueella.

Punameripihkakotilo, sjöbärnstenssnäcka

Oxyloma sarsii (Esmark, 1886)

Harvinainen, makeavesilammikoissa. Varma tunnistus vain eläinpreparoinnalla. Puutteellisesti tutkittu.

Silokotilo, allmän agatsnäcka

Cochlicopa lubrica (Müller, 1774)

Hyvin yleinen. Monenlaisissa biotoopeissa, metsissä, lintuluodoilla jopa nurmikoilla. Kattavasti koko alueella.

Kapeasilokotilo, mindre agatsnäcka

Cochlicopa lubricella (Rossmässler, 1834)

Yleinen. Yleensä rehevissä metsissä. Kattavasti koko Ab:ssä.

Kääpiösarvikotilo, ängsdvärgsnäcka

Carychium minimum (Müller, 1774)

Melko harvinainen, paikoittain. Lähteikköjen reunoilla runsas, kosteissa kalkikivilouhikoissa ja niiden lähellä lehdoissa.

Napa Kotilo

trubbdisksnäcka

Discus rudératus

Torvilo Kotilo

gråskalig bärnstenssnäcka
Succinella oblonga

Lasi Kotilo

glassnäcka
Vitrina pellucida

Isosarvikotilo, skogsvärgsnäcka,
Carychium tridentatum (Risso, 1826)
Melko yleinen lähteiköissä, jokien varsilla, kosteissa
lehdöissä, joskus harvoin vanhoissa ikkusuikoissa.

Hoikkameripihkakotilo, mindre
bärnstenssnäcka,
Oxyloma elegans (Risso, 1826)
Harvinainen. Pienissä lammissa, paikottain sisä-
saaristossa puuttomilla kalliokedolla.

Seitsensiemenkotilo, hjärtgrynsnäcka,
Vertigo antivertigo (Draparnaud, 1801)
Harvinainen. Rehevissä lehdöissä, kallioiden veden-
valumajuvien luona ym. Puuttuu sisämaasta.

Uurresiemenkotilo, strimgrynsnäcka,
Vertigo substriata (Jeffreys, 1833)
Yleinen koko alueella. Metsälaji, lehdöissä, rehevissä
kuusikoissa, rantaniityillä, puuttuu männiköistä.

Ruskeasiemenkotilo, skogsgrynsnäcka,
Vertigo ronneyensis
(Westerlund, 1871)
Melko harvinainen. Kaikenlaisten vanhojen metsien
-jättitammistoista kosteisiin ikkusuikoihin - laji. Toisi-
naan nuoremmissakin metsissä.

Lilljeborginsiemenkotilo, sumpgrynsnäcka,
Vertigo lilljeborgi (Westerlund, 1871)
Harvinainen. Rehevillä rantaniityillä lähellä rantaleh-
toa. Puuttuu sisämaasta.

Pienisiemenkotilo, ängsgrynsnäcka,
Vertigo pygmaea (Draparnaud, 1801)
Melko harvinainen. Kedoilla, niityillä, alvareilla. Laji
hyötty perinnemaisemien ja historiallisten kohteiden
ympäristön hoidosta. Esiintyy mm. Turussa Korois-
tenniemellä piispanlinnan raunioilla ja Kaarinassa
Kuusiston linnanraunioiden niityillä. Saaristossa ja
etelärannikon tammivyöhykkeellä.

Alppisiemenkotilo, rösegrynsnäcka,
Vertigo alpestris (Alder, 1838)
Melko yleinen. Monenlaisilla habitaateilla; metsälaji,
toisinaan melko karuissakin happamissa sekametsis-
sä, puuttuu rehevimmistä lehdöistä. Kedoilla, niityillä,
kallioilla, nuotiopaikoilla.

Lettosienenkotilo, kalkkärgrynsnäcka,
Vertigo geyeri (Lindholm 1925)
Hyvin harvinainen. Lähdeletoilla, lehtopurojen kos-
teikkoreunoilla. Runsain Ahvensaaren kalkkilouhok-
sen kosteilla sammalmatoilla (det I.R ja A.N).

Kalkkisiemenkotilo, otodad grynsnäcka,
Vertigo genesii (Gredler 1856)
Todennäköisesti kadonnut alueelta. Vanhat 1950-lu-
vun tiedot epävarmoja, eikä niitä ole saatu varmistet-
tua. Salon Kiikalasta Varesjoen notkosta 1990-luvulla
löytyneestä suppeasta esiintymästä ei ole löydetty
lajia uudelleen. Pohjavedenpumppaamo on toiminut
lähellä löytöpaikkaa jo vuosia.

Sammalkotilo, ängspuppsnäcka,
Pupilla muscorum (Linné, 1758)
Jokseenkin yleinen, taantunut. Puuttomilla kallioke-
doilla, lintuluodoilla, vanhojen linnojen muureilla,
maksaruoho ja ruoholaukkakasvustojen sammalikois-
sa. Saaristolaji. Turussa sisämaassa reliiktinä Maarian
kirkon luona.

Pulleasilokotilo, störré agatsnäcka,
Cochlicopa nitens (Gallenstein, 1848)
Varma tieto Paraisten Jurmosta, Sorgenin kosteikon
tuntumasta vuodelta 1992, yksi aikuinen yksilö. Mit-
tausten jälkeen jätetty maastoon. Suomelle uusi laji.
Puutteellisesti tutkittu.

Varpukotilo, Blåbärssnäcka,
Zoogenetes harpa (Say, 1824)
Muutama satunnainen havainto, mutta laji on oikeastaan kokonaan tutkimatta poikkeuksellisen keräysmenetelmän vuoksi. Varpukotiloa tulisi etsiä haavimalla mustikkakasvustoista.

Kääpiökotilo, punktsnäcka,
Punctum pygmaeum (Draparnaud, 1801)
Hyvin yleinen. Metsälaji. Lähes kaikenlaisilla metsäbiotoopeilla, harvoin niityillä. Koko alueella, myös saaristossa.

Täplänapakotilo, fläckdisksnäcka,
Discus rotundatus (Müller, 1774)
Harvinainen. Muutamia laajoja esiintymiä luonnon-tilaisissa lehtometsissä Ruissalossa sekä Raaseporin Pohjassa ja Antskogissa. Kulttuurilehdossa Turun Kaks Kerrassa ja tulokkaana Turun Koroistenniemellä.

Litteäkristallikotilo, mindre kristallsnäcka,
Vitrea contracta (Westerlund 1871)
Erittäin harvinainen, taantuva, muutama esiintymä. Kalkinsuosija. Kalkkikiviniityillä, rehevimmissä lehdossa. Varsinais-Suomen laajin esiintymä Paraisilla tuhoutui kaivostoiminnan vuoksi 2000-luvun alussa.

Leveäkiiltokotilo, större skogsglansnäcka,
Aegopinella nitidula (Draparnaud, 1805)
Hyvin harvinainen. Kalkinsuosija. Rehevien lehtojen purovarsilla, lehtosaarilla. Puuttuu alueen länsiosasta.

Hampaatonsiemenkotilo, slät skruvsnäcka,
Columella edentula (Draparnaud, 1805) Yleinen koko alueella. Erityisesti sekametsissä.

Karheasiemenkotilo, sträv skruvsnäcka,
Columella aspera (Walden, 1966)
Melko yleinen, kuitenkin harvinaisempi kuin hampaatonsiemenkotilo.

Väseniemenkotilo, dvärggryvsnäcka,
Vertigo pusilla (Müller, 1774)
Yleinen. Vakka-Suomessa harvinaisempi. Kosteissa lehdossa, järvien rantalehdossa, harvoin sekametsissä. Kattavasti koko alueella.

Harjakotilo, ribbgrässnäcka,
Vallonia costata (Müller, 1774)
Yleinen. Rehevissä metsissä. Lievästi kalkinsuosija. Koko alueella.

Sirokotilo, ängsgrässnäcka,
Vallonia pulchella (Müller, 1774)
Jokseenkin yleinen. Metsälaji, erityisesti haavikoissa. Kattavasti koko Varsinais-Suomessa.

Piikkikotilo, taggsnäcka,
Acanthinula aculeata (Müller, 1774)
Jokseenkin harvinainen. Rehevimpien lehtojen laji. Idässä yleisempi, lännessä lähinnä sisäsaariston rehevimmissä lehdossa, lehmusmetsissä, pähkinäpensaikoissa, vanhojen metsien laji. Lievästi kalkinsuosija. Puuttuu sisämaasta Laitilan-Kuusjoen alueelta. Elinvoimaisin ja laajin esiintymä Korppoon Hevonkäckissa.

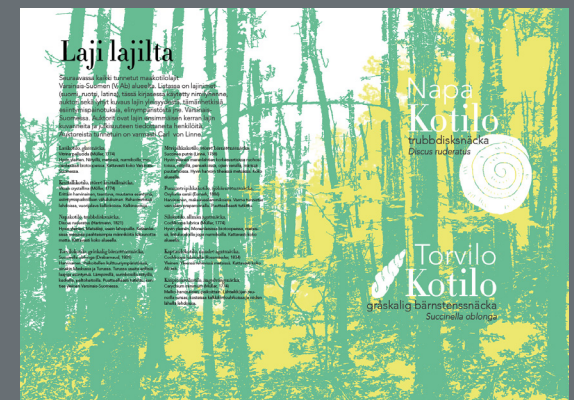
5.5.4 Lopputulos

Aloitusaukeamalla pyrin tasapainoiseen kokonaisuuteen, jossa huomio kuitenkin kiinnittyi otsikkoon ja sen tekstin ja kotilo-kuvan yhdistelmään. Aukeamalla on myös yksityiskohtana pieni kotilo ennakoimassa taiton teemaa.

Toinen aukeama on pelkistetty typografian osalta antaen tilaa viereisen sivun kuvalle karikkeesta ja kotilosta. Karike on maamassaa, josta kotilot löytyvät. Koska kyseessä oli varsin vaikeasti hahmotettava aihe kuvitukselle, päädyin käyttämään väritettyä negatiivikuvaa, jonka pohjana on toiminut oikea valokuva.

Valokuvaa pohjana käyttäen tein myös keskiaukeaman, jossa esittelen erilaisia paikkoja, joissa kotilot elävät. Sisällytin kuvaan tekstissä mainitut haavat, kuusen, lehtometsän pohjan, vanhat rauniot ja rannat.

Viimeisessä listassa halusin esitellä eri kotilolajeja. Kuten aukeamalla kaksi halusin asettaa kuvituksen vain toiselle sivulle, kun toinen keskittyisi täysin tekstiin. Samalla halusin nostaa typografian kuvamaiseen asemaan. Saatuani Tmi Luontosäteeltä vahvistuksen, ettei kotilolistan järjestyksellä ole merkitystä, nostin kaiken yhteen tiettyyn lajiin liittyvän tekstin esille kuvitusten yhteydessä.

Jatkoin viimeisellä aukeamalla samaa ideaa kuin edellisellä. Seuraavaksi tulee kokonainen aukeama kuvitusta, jonka päälle on aseteltu tekstiä. Tässä kohtaa alkaa myös kotilolista, jossa esitellään lajeja. Merkitsin tätä lisäämällä kuvituksia eri kotilolajeista.

Listan jatkuessa päätin käyttää vähemmän elementtejä ja enemmän negatiivista tilaa, sillä kokoaukeaman kuvitukset alkoivat muodostua hengästyttäväksi kaiken tekstimassan keskellä. Tällä aukeamalla on käytetty kultaista leikkusta kuljettamaan silmää. Tämä sopii aukeamalle erityisen hyvin, koska sivulla olevien kotiloiden kuoren spiraali jäljittelee täysin kultaisen leikkauksen sääntöjä.

Viimeinen lopetusaukeama on minimalistinen ja heijastelee aiempia aukeamia asettelultaan. Taustalla oleva kärkekuva on pelkistetympi ja merkitsee näin taiton loppua.

Lopputuloksena on laadultaan tasaisempi kuin mitä Gestalt-versioon tulee. Jälleen kerran kuitenkin listojen asettelu erityisesti Yleistä -luvun kohdalla, voisi olla kiinnostavampi. Vaikka typografian ei kuuluisikaan olla tässä esillä, se kuitenkin nousee tärkeämmäksi viimeisillä aukeamilla, kun taas sen rooli on ollut aiemmillä melko pieni. Vaikka kuvitukset ovat yhtenäisiä ja tasapainottelevat kertovan ja visuaalisesti miellyttävän välillä, typografian suhteuttaminen kokonaisuuteen osoittautui haasteeksi.

6 Yhteenveto

Tämä tutkielma antaa varmasti uusia näkökulmia taiton rakentamisen osalta. Taiton elementtien hahmottaminen ja tulkitseminen ovat moniselitteisiä, mutta erilaisten työkalujen ja sääntöjen tunteminen helpottavat jäsentämään kokonaisuutta. On tärkeää pohtia, mitä suunnittelulla haluaa sanoa ja minkälaisen viestin välittää. Erittelin näitä tekijöitä aina abstraktimmasta rytmistä aina konkreettisempaan lopputulokseen. Lopulta esittelin, miten itse käyttäisin näitä sääntöjä käytännössä. Erilaiset kokeilut taittoja suunnitellessani kertovat, miten monenlaisia lähestymistapoja ja lähtökohtia lähdemateriaalin on. Tieteellisen tekstin muuttaminen kiehtovaksi täysin erilaiseksi kokonaisuudeksi oli kiinnostava ja haastava matka.

Taittoa tehdessä on olemassa sääntöjä ja taustalla vaikuttavia tekijöitä aina ihmisen tavasta hahmottaa maailmaa taiton oman pitkän historian aikana rakentuneisiin sääntöihin. Mitään yhtä kaavaa täydelliseen taittoon ei kuitenkaan ole. Siksi toivon, että tämä tutkielma ja sen kuvaama matka antavatkin lukijoille ja muille taittajille ja graafisille suunnittelijoille pohtimisen aihetta ja ehkä myös jotain, josta olla eri mieltä.

Lähteet

Ambrose, Gavin & Harris, Paul 2011. Basics Design 02, Layout. 2. painos. London: An AVA Book.

Davis, Meredith 2012. Graphic Design Theory. UK, London: Thames & Hudson Ltd.

Dixon, Jon 2013. Visual Narratives: Telling a Story Through Visual Design. Econsultancy. <<https://econsultancy.com/blog/63590-visual-narratives-telling-a-story-through-visual-design/>> (Luettu 23.8.2016).

Graafinen 2015, Taitto. <<http://www.graafinen.com/suunnittelu/yleista/taitto/>> (Luettu 6.9.2016).

Guity Novin's A History of Graphic Design 2014. Chapter 58; History of Layout Design and Modern Newspaper & Magazines, Layout Design in 20th century. <<http://guity-novin.blogspot.fi/2012/04/modern-newspaper-magazine-layouts.html#Seven>> (Luettu 24.7.2016).

Haslam, Andrew 2006. Book Design. London: Lawrence King Publishing Ltd.

Hatva, A. 2009. Merkityksen välittäminen kuvan avulla. Väitöskirja. Tampere.

Itkonen, Markus 2003. Typografian käsikirja. Helsinki: RPS -yhtiöt.

Johnson, Jeff 2010. Designing with the Mind in Mind -Simple Guide to Understanding User Interface Design Rules. Cambridge: Elsevier Inc.

Lamarque, Peter 2004. On Not Expecting Too Much from Narrative, Mind & Language, osa 19 (4). 393–408.

Lupton, Ellen 2004. Thinking with Type. New York: Princeton Architectural Press.

Marshall, Lindsey & Meachem, Lester 2010. How to use images. London: Laurence King Publishing Ltd.

McCloud, Scott 1993. Understanding Comics. New York: Kitchen Sink Press.

Rantanen, Lasse 2007. Mistä on hyvät lehdet tehty?. Hill and Knowlton. Helsinki: Libris Oy.

Samara, Timothy 2002. Making and Breaking the Grid. Beverly: Rockport Publishers INC.

Samara, Timothy 2007. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC.

Shmoop 2016. Narrative Theory Introduction. Narrative Theory. <<http://www.shmoop.com/narrative-theory/>> (Luettu 23.8.2016)
The Art Story – Modern Art Insight. 2016. Piet Modrian. <<http://www.theartstory.org/artist-mondrian-piet.htm>> (Luettu 24.7.2016).

Torkki, Juhana 2014. Tarinan valta, Kertomus Luolamiehen Paluusta.
Keuruu: Otava.

Trollbäck, Jacob (nimimerkki dmatriccino) 2008. One Designer
Shares: How to Use Design to Tell a Story. How Design <<http://www.howdesign.com/design-creativity/storytelling/>> (Luettu 23.08.2016).

Kuviolähteet

Animalbase 2013. Lasikotilo.

<<http://www.animalbase.uni-goettingen.de/zooweb/servlet/AnimalBase/home/species?id=1243>> (Luettu 8.9.2016).

Asano, Inio 2007. Good Night Punpun. San Francisco: Viz Media.

BBC Bitesize 2016. Symmetria

<http://www.bbc.co.uk/education/guides/zsktyrd/revision> (Luettu 17.2.2016).

Conchology, INC 2015. Torvilokotilo.

<<http://www.conchology.be/?t=68&u=806007&g=ff4aa54eb75c13b853eeda2c15e6c57b&q=47ca55dd39418571dc116bab29f52666>> (Luettu 8.9.2016).

Flickr 2015. Napakotilo.

<https://www.flickr.com/photos/landshells_freshwater_gastropods/20447705343/in/photostream/> (Luettu 8.9.2016).

Gestalt principles 2016, a. Sulkeutuneisuuden periaate. <<http://gestaltprinciples.weebly.com/closure.html>> (Luettu 17.2.2016).

Gestalt principles 2016, b. Jatkuvuuden periaate. <<http://gestaltprinciples.weebly.com/continuity.html>> (Luettu 17.2.2016).

Gestalt principles 2016, c. Samankaltaisuuden periaate.

<<http://gestaltprinciples.weebly.com/similarity.html>> (Luettu 17.2.2016).

Heather Shaw Design 2016. Juliste "Tsch", Jan Tschichold.

<<http://heathershawdesign.com/encode.html>> (Luettu 23.8.2016).

Herbert Bayer 2016. Herbert Bayer:n Bauhaus American line. Design is History. <<http://www.designishistory.com/1920/herbert-bayer/>> (Luettu 23.8.2016).

nimimerkki Humayun Khan 2016, Värien merkitykset.

<<https://www.shopify.com/retail/119923395-why-all-sale-signs-are-red-the-science-of-color-in-retail>> (Luettu 23.8.2016).

nimimerkki Humayun Khan 2016, Värikokonaisuudet.

<<https://www.shopify.com/retail/119923395-why-all-sale-signs-are-red-the-science-of-color-in-retail>> (Luettu 23.8.2016).

Itkonen, Markus 2003, a. Kirjainten osat. Typografian käsikirja. Helsinki: RPS -yhtiöt.

Itkonen, Markus 2003, b. Typografinen viivasto. Typografian käsikirja. Helsinki: RPS -yhtiöt.

Jino-Fix 2016, Jino-Fix Liikemerkki. <<http://www.jinofix.fi/yritys/>> (Luettu 25.9.2016).

Luontosäde 2016, Varsinais-Suomen ja Ahvenanmaan kotilot. Turku; Tmi Luontosäde.

Mollusca 2016. Kristallikotilo.

<<http://mollusca.hjortronspel.se/Species/Details/106760>> (Luettu 8.9.2016).

Pinterest 2016. Emergence Cheetah -lähekkäisyyden periaate.

<<https://fi.pinterest.com/pin/14566398773713429/>> (Luettu 25.9.2016).

Samara, Timothy 2002, a. Making and Breaking the Grid. Beverly: Rockport Publishers INC. Grid.

Samara, Timothy 2002, b. Making and Breaking the Grid. Beverly: Rockport Publishers INC. Hierarkinen grid.

Samara, Timothy 2002, c. Making and Breaking the Grid. Rockport Publishers INC. Manuskripti grid.

Samara, Timothy 2007, a. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Croma.

Samara, Timothy 2007, b. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Kirjaintyyppin valinta.

Samara, Timothy 2007, c. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Kolumni grid.

Samara, Timothy 2007, d. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Malli yksimuuttujaväriille.

Samara, Timothy 2007, e. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Malli yksimuuttujaväriille harmaana.

Samara, Timothy 2007, f. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Malli monimuuttujaväriille.

Samara, Timothy 2007, g. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Modulaarinen grid.

Samara, Timothy 2007, h. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Rytmi.

Samara, Timothy 2007, i. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Typografinen rakenne.

Samara, Timothy 2007, j. Design Elements A Graphic Style Manual. Gloucester: Rockport Publishers INC. Väriympyrä.

Scott McCloud 1993. Understanding Comics. New York: Kitchen Sink Press. Realismista ikoniin.

Tate Modern 2016. Piet Mondrian, Composition with Yellow, Blue and Red. <<http://www.tate.org.uk/art/artworks/mondrian-composition-with-yellow-blue-and-red-t00648>> (Luettu 20.7.2016).

Visual Memory 2014. Etuala/ Taka-ala
<<http://visual-memory.co.uk/daniel/Modules/FM21820/visper07.html>> (Luettu 17.2.2016).

Wikipedia 2006. Draaman kaari. <https://en.wikipedia.org/wiki/Dramatic_structure#/media/File:Freytags_pyramid.svg>
(Luettu 23.8.2016)

Wikipedia 2008. Kultainen leikkaus.
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fibonacci_spiral_34.svg>
(Luettu 10.9.2016)